

REGULAMIN

KONKURSÓW PRZEDMIOTOWYCH

dla uczniów szkół podstawowych województwa dolnośląskiego

zDolny Ślązak

w roku szkolnym 2026/2027

**DOLNY
ŚLĄSK**

Wrocław 2026

Opracowanie regulaminu

Wojewódzka Komisja Konkursowa

Redakcja

Paweł Nowak

Korekta

Agnieszka Jaworska-Żeglińska, Krystyna Pac-Marcinkowska, Honorata Uchwał-Kalka

Szanowni Państwo Dyrektorzy, Nauczyciele i Rodzice!
Drodzy uczniowie szkół podstawowych!

Po raz kolejny mam przyjemność zaprosić uczniów szkół podstawowych klas IV-VIII województwa dolnośląskiego do udziału w konkursach *zDolny Ślązak*. Zachęcam do skorzystania z proponowanej oferty i życzę sukcesów oraz satysfakcji z efektów własnej pracy. Jednocześnie wyrażam uznanie dla nauczycieli, którzy systematycznie przygotowują dzieci i młodzież do udziału w konkursach.

Z wyrazami szacunku
Ewa Skrzywanek
Dolnośląski Kurator Oświaty

Spis treści:

Zasady przeprowadzania konkursów *zDolny Ślązak* – s. 3

Wymagania przedmiotowe – s. 9-49

- Dolnośląski Konkurs Polonistyczny
- Dolnośląski Konkurs Historyczny
- Dolnośląski Konkurs Matematyczny
- Dolnośląski Konkurs Fizyczny
- Dolnośląski Konkurs Informatyczny
- Dolnośląski Konkurs Biologiczny
- Dolnośląski Konkurs Chemiczny
- Dolnośląski Konkurs Geograficzny
- Dolnośląski Konkurs Języka Angielskiego
- Dolnośląski Konkurs Języka Niemieckiego

Dane adresowe – s. 50

§1

Postawa prawna konkursu

1. Organizatorem konkursów przedmiotowych pod nazwą *zDolny Ślęzak* jest Dolnośląski Kurator Oświaty na podstawie art. 51 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2026 r. poz. 820 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1036) we współpracy z Samorządem Województwa Dolnośląskiego.
2. Regulamin ww. konkursów został sporządzony na podstawie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1036).
3. Realizatorem konkursów przedmiotowych *zDolny Ślęzak* jest Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu we współpracy z Instytutem Informatyki oraz Wydziałem Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego, powiatowymi ośrodkami doskonalenia i doradztwa nauczycieli, powiatowymi centrami edukacyjnymi oraz dyrektorami i nauczycielami szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
4. Konkursy przedmiotowe *zDolny Ślęzak* realizowane są w ramach Dolnośląskiego Systemu Wspierania Uzdolnień i obejmują następujące przedmioty szkolne: język polski, matematykę, fizykę, informatykę, historię, biologię, geografię, chemię, język angielski oraz język niemiecki.
5. Administratorem danych osobowych uczniów biorących udział w ww. konkursach przedmiotowych jest Dolnośląski Kurator Oświaty z siedzibą przy pl. Powstańców Warszawy 1, 53-153 Wrocław.

§2

Uczestnicy konkursu

1. Konkursy *zDolny Ślęzak* są konkursami wojewódzkimi skierowanymi do wszystkich uczniów szkół podstawowych klas IV-VIII z terenu województwa dolnośląskiego.
2. Udział w konkursie jest dobrowolny.
3. Wszyscy uczniowie uczestniczą w konkursie na tych samych jednolitych zasadach.
4. Zgłoszenia do konkursu dokonuje się w szkole poprzez złożenie Karty uczestnictwa dostępnej na stronie konkursów <https://zdolnyslajak.edu.pl/> (dalej: strona konkursów).
5. Uczestnik konkursu zobowiązany jest do przestrzegania niniejszego regulaminu.
6. W razie nieprzestrzegania zasad niniejszego regulaminu uczestnik może być zdyskwalifikowany. Decyzję o dyskwalifikacji podejmuje przewodniczący właściwej komisji konkursowej, odnotowując ją w protokole.
7. W przypadku udziału uczniów z niepełnosprawnościami lub przewlekłe chorych komisje konkursowe na poszczególnych etapach mogą dostosować warunki przeprowadzania konkursu do indywidualnych potrzeb tych uczniów. O dostosowaniach decyduje dyrektor szkoły, przesyłając wniosek do akceptacji Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej (WKK).
8. Podczas etapów powiatowych i wojewódzkich uczestnik zobowiązany jest okazać przed wejściem do sali, w której odbywa się konkurs, ważną legitymację szkolną lub inny ważny dokument tożsamości ze zdjęciem.
9. W przypadku spóźnienia uczestnik może wziąć udział w konkursie pod warunkiem, że nikt wcześniej nie opuścił miejsca przeprowadzania danego etapu. Czas trwania etapu nie zostaje wydłużony.
10. Niestawienie się uczestnika konkursu w określonym terminie i miejscu jego przeprowadzania jest jednoznaczne z rezygnacją z udziału w konkursie.
11. Podczas eliminacji szkolnych, powiatowych oraz finałów wojewódzkich nie dopuszcza się korzystania z pomocy innych osób lub pomocy dydaktycznych (w tym telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych) poza tymi, które zostały przekazane przez organizatorów.
12. Uczeń ma prawo do składania odwołania od wyników konkursu zgodnie z zasadami określonymi w §4.

§3

Organizacja i przebieg konkursów

1. Konkursy odbywają się w trzech etapach: szkolnym, powiatowym oraz wojewódzkim.
2. Wszystkie informacje dotyczące organizacji konkursów przedmiotowych umieszczane są na stronie internetowej konkursów.
3. Zgłoszenia szkoły do konkursów przedmiotowych dokonuje dyrektor lub wskazani przez dyrektora koordynatorzy w terminie do 30 września.
4. Zgłoszenia szkoły do konkursów dokonuje się przez stronę konkursów.
5. Jeżeli szkoła nie zgłosiła udziału w danym konkursie, dyrektor - na zasadzie porozumienia między dyrektorami - umożliwia uczniom, zainteresowanym udziałem w konkursie, uczestnictwo w etapie szkolnym w innej szkole, w której odbywa się dany konkurs.
6. **Etap szkolny** przeprowadzany jest przez Szkolne Komisje Konkursowe (SKK) w zgłoszonych szkołach, zgodnie z harmonogramem opublikowanym na stronie internetowej konkursów.
7. Przewodniczącym SKK jest dyrektor szkoły lub wyznaczony przez niego koordynator.
8. Zadania szkolnego koordynatora konkursu określa dyrektor szkoły.
9. Do zadań SKK należą:
 - a. zebranie kart zgłoszeń uczniów do konkursów;
 - b. pobranie i powielenie arkusza konkursowego dla każdego uczestnika konkursu w swojej szkole;
 - c. zabezpieczenie poufności arkusza konkursowego do czasu rozpoczęcia konkursu;
 - d. dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu szkolnego dla uczniów z niepełnosprawnościami;
 - e. przeprowadzenie konkursu zgodnie z instrukcją dostępną na stronie konkursów;
 - f. sprawdzenie prac uczniów zgodnie z kluczem odpowiedzi opublikowanym na stronie konkursu;
 - g. sporządzenie protokołu z załączoną listą uczestników konkursu (protokół wraz z pracami uczniów powinien być przechowywany w szkole do końca roku szkolnego, w którym organizowany był konkurs);
 - h. wpisanie danych uczestników konkursu wraz z liczbą uzyskanych punktów do bazy na formularzu umieszczonym na szkolnym koncie konkursowym w ciągu **3 dni** roboczych od dnia konkursu. **W trzecim dniu od daty etapu szkolnego danego konkursu o godz. 16.00 formularz do wpisywania wyników zostanie zamknięty.**
10. Za prawidłową realizację zadań SKK odpowiada dyrektor szkoły.
11. Przebieg konkursów szkolnych może obserwować członek WKK oddelegowany przez przewodniczącego WKK lub wizytator Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.
12. Nieprawidłowości dotyczące przebiegu konkursu należy zgłaszać w trakcie lub od razu po jego zakończeniu do przewodniczącego SKK.
13. **Etap powiatowy** przeprowadzany jest przez Powiatowe Komisje Konkursowe (PKK). Miejsca, godziny rozpoczęcia i czas trwania etapów powiatowych zostaną opublikowane na stronie konkursów.
 - a. Przewodniczącymi PKK są Dyrektorzy placówek i szkół przeprowadzających etap powiatowy lub osoby przez nich wyznaczone. Przewodniczących PKK powołuje Przewodniczący WKK.
 - b. Przewodniczący PKK powołuje członków komisji konkursowej. W skład PKK mogą wchodzić nauczyciele, doradcy metodyczni i nauczyciele konsultanci.
 - c. Do zadań PKK należą:
 - współpraca z Przewodniczącym WKK w zakresie organizacji etapu powiatowego konkursu;
 - organizacja i przeprowadzenie eliminacji powiatowych konkursu zgodnie z instrukcją przekazaną przez Przewodniczącego WKK;
 - dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu powiatowego dla uczniów z niepełnosprawnościami;
 - przesłanie do Przewodniczącego WKK protokołów i prac konkursowych etapu powiatowego.
14. Za prawidłową realizację etapu powiatowego konkursu w swojej placówce odpowiada Przewodniczący PKK.
15. Przebieg etapów powiatowych może obserwować członek WKK oddelegowany przez przewodniczącego WKK lub wizytator Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.
16. Nieprawidłowości dotyczące przebiegu konkursu należy zgłaszać w trakcie lub od razu po konkursie do Przewodniczącego PKK.
17. **Etap wojewódzki (finały)** przeprowadzany jest przez Wojewódzką Komisję Konkursową (WKK) oraz zespół ds. realizacji konkursów. Miejsca, godziny rozpoczęcia i czas trwania finałów wojewódzkich

publikowane są na stronie internetowej konkursów.

18. WKK powołuje Dolnośląski Kurator Oświaty.

19. W skład WKK wchodzi Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego oraz członkowie WKK.

20. Do zadań członków WKK należą:

- a. opracowanie projektu regulaminów przedmiotowych konkursów;
- b. opracowanie narzędzi konkursowych na wszystkie etapy konkursu oraz modeli odpowiedzi i kryteriów punktowania zadań;
- c. sprawdzenie arkuszy etapu powiatowego i wojewódzkiego konkursów;
- d. organizacja i przeprowadzenie etapu wojewódzkiego konkursów.

21. Do zadań Przewodniczącego i Zastępcy Przewodniczącego WKK należy:

- a. kierowanie pracą WKK;
- b. koordynacja działań związanych z przeprowadzeniem każdego etapu konkursów;
- c. czuwanie nad prawidłowym i zgodnym z regulaminem przebiegiem wszystkich konkursów;
- d. wskazanie miejsc przeprowadzania etapów powiatowego i wojewódzkiego poszczególnych konkursów;
- e. zatwierdzanie wyników poszczególnych etapów;
- f. kwalifikacja uczniów do kolejnych etapów konkursów;
- g. współpraca ze szkolnymi i powiatowymi komisjami konkursowymi;
- h. dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu finałowego dla uczniów z niepełnosprawnościami;
- i. powołanie Przewodniczących PKK;
- j. rozpatrywanie wniosków i odwołań.

22. Nieprawidłowości dotyczące przebiegu etapu wojewódzkiego konkursów należy zgłaszać w trakcie lub od razu po konkursie do Przewodniczącego WKK.

23. Konkursy na wszystkich etapach mają formę pisemną z wyłączeniem etapu wojewódzkiego z informatyki, który jest realizowany z użyciem systemu komputerowego w formie zadań programistycznych. Etap wojewódzki z chemii i fizyki składa się z części teoretycznej i doświadczalnej.

24. Ocena prac uczniów w każdym z etapów konkursu ma charakter jawny i dokonywana jest w oparciu o opublikowany schemat i kryteria oceniania.

25. Z przebiegu każdego etapu konkursu sporządza się protokoły.

26. Do jakiegokolwiek upubliczniania informacji o konkursie w ramach WKK upoważniony jest jedynie Przewodniczący WKK, Zastępca Przewodniczącego WKK lub wskazany przez nich członek WKK lub zespołu ds. realizacji konkursów.

27. Wszystkie etapy konkursów mogą podlegać obserwacji i kontroli prowadzonej przez wizytatorów Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

28. Arkusze konkursowe etapu powiatowego i wojewódzkiego są kodowane, skanowane i przesyłane na konta szkolnych koordynatorów. System kodowania umożliwia każdemu uczniowi wgląd do swojej zeskanowanej pracy w macierzystej szkole. W przypadku etapu wojewódzkiego konkursu z informatyki uczniowie będą mieli wgląd do swojej pracy oraz szczegółowego raportu z jej oceny za pośrednictwem systemu informatycznego dedykowanego do obsługi tego konkursu.

29. Zakres wiedzy i umiejętności oraz obowiązująca bibliografia z poszczególnych przedmiotów na wszystkie etapy konkursu znajdują się w regulaminach przedmiotowych konkursów.

30. Wyniki poszczególnych etapów konkursów będą publikowane na platformie konkursów na kontach koordynatorów po wcześniejszym komunikacie na stronie konkursów.

31. Do kolejnych etapów konkursu kwalifikuje się uczestników z najlepszymi wynikami na poprzednim etapie, którzy uzyskali jednocześnie kwalifikacyjne minimum punktowe.

a. **Kwalifikacja do etapu powiatowego z poszczególnych przedmiotów:**

3% uczestników etapu szkolnego przy liczebności powyżej 10 tys.;

4% uczestników etapu szkolnego przy liczebności od 7 do 10 tys.;

5% uczestników etapu szkolnego przy liczebności od 5 do 7 tys.;

7% uczestników etapu szkolnego przy liczebności od 3 do 5 tys.;

10% uczestników etapu szkolnego przy liczebności poniżej 3 tys.

Liczba ta liczona jest osobno w każdym rejonie (powiecie) konkursu, dlatego kwalifikacyjne minima punktowe w różnych rejonach mogą się różnić. **Do etapu powiatowego kwalifikują się wszyscy uczestnicy konkursu, którzy zdobyli co najmniej 90% możliwych do zdobycia punktów.**

b. Kwalifikacja do etapu wojewódzkiego z poszczególnych przedmiotów:

15% uczestników każdego z konkursów i nie mniej niż 50 osób. **Do etapu wojewódzkiego kwalifikują się wszyscy uczestnicy konkursu, którzy zdobyli co najmniej 90% możliwych do zdobycia punktów.**

c. Laureatami zostaje 20 uczestników każdego z finałów konkursów, którzy uzyskali najwyższe wyniki oraz wszyscy uczestnicy każdego z finałów, którzy znaleźli się na dwudziestej pozycji listy rankingowej.

32. Finalistą konkursu zostaje uczestnik, który uczestniczył w etapie wojewódzkim i zdobył co najmniej 50% punktów możliwych do zdobycia.

33. Informacje o zdobytych przez uczniów tytułach laureatów i finalistów zostaną opublikowane na kontach szkolnych koordynatorów po zatwierdzeniu ich przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

34. Laureaci konkursów otrzymają imienne zaproszenia na uroczystą galę zakończenia konkursów, w trakcie której otrzymają zaświadczenia oraz dyplomy. Zaświadczenia dla finalistów zostaną przesłane do szkół.

35. Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa uczestnikom powiatowych i wojewódzkich etapów konkursu spoczywa na ich dorosłych opiekunach – nauczycielach lub rodzicach / opiekunach prawnych.

36. Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa uczestnikom konkursów podczas wykonywania przez nich zadań konkursowych spoczywa na członkach komisji konkursowych.

37. Przewodniczący poszczególnych zespołów konkursowych, każdorazowo przed rozpoczęciem konkursu, zobowiązani są do:

- zadbania, aby w pomieszczeniu, w którym odbywa się konkurs, obecnych było co najmniej dwóch członków komisji konkursowej;
- zapytania o stan zdrowia uczestników konkursu, a po zgłoszeniu złego samopoczucia ucznia, przekazania tej informacji jego opiekunowi;
- poinstruowania uczniów o zasadach zachowania BHP;
- sprawdzenia i przygotowania sali pod kątem BHP;
- zwrócenia uwagi na inne specyficzne dla danego miejsca elementy, które mogą wpłynąć na stan bezpieczeństwa uczniów;
- wskazania uczestnikom konkursów drogi ewakuacyjnej w przypadku ewakuacji z budynku i zadbania o ich bezpieczeństwo w trakcie ewakuacji.

38. Etapy szkolne, powiatowe oraz wojewódzkie konkursów przeprowadzane są tylko jeden raz - w wyznaczonych terminach.

§4

Tryb odwoławczy

1. Odwołanie od wyników konkursu może wносить w imieniu ucznia rodzic albo prawny opiekun.
2. Odwołanie wnosi się na formularzu dostępnym na stronie konkursów do Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej na adres:

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

ul. Trzebnicka 42-44

50-230 Wrocław

lub przez eDoręczenia: AE:PL-30220-61277-IUAVG-19

lub przez ePUAP: DODN-Wroclaw

w nieprzekraczalnym terminie **3 dni roboczych** (liczy się data stempla pocztowego) od dnia ogłoszenia wyników danego konkursu. Pierwszym dniem jest dzień po ogłoszeniu wyników.

3. Odwołanie rozpatrywane jest przez Zespół Odwoławczy WKK złożony z członków WKK - powołanych przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

4. Przewodniczący WKK pisemnie informuje zainteresowanych o wyniku odwołania w ciągu **10 dni roboczych** (liczy się data stempla pocztowego) od dnia zakończenia przyjmowania odwołań z danego przedmiotu (tj. 3 dni robocze i dwa dni na dotarcie przesyłki).

5. W jednej sprawie (tj. konkretnej pracy) można złożyć tylko jedno odwołanie.

6. Decyzja Zespołu Odwoławczego WKK jest ostateczna.

7. Odwołania złożone niezgodnie z regulaminem nie będą rozpatrywane.

§5

Uprawnienia laureatów konkursów

1. Uprawnienia laureatów:

- a. najwyższa pozytywna roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych, z których uczeń otrzymał tytuł laureata konkursu *zDolny Ślęzak* – art. 44j ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 881 z późn. zm.);
- b. zwolnienie z egzaminu ósmoklasisty z danego przedmiotu – art. 44zx ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 881 z późn. zm.);
- c. przyjęcie w pierwszej kolejności do publicznej szkoły ponadpodstawowej – art. 132 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2026 r. poz. 820 z późn. zm.).

2. Uprawnienia finalistów:

Finaliści konkursów przedmiotowych otrzymują dodatkowe punkty w rekrutacji do szkół ponadpodstawowych, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2025 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2025 r. poz. 464).

§6

Zasady przetwarzania danych osobowych

1. W Konkursie przetwarzane są dane osobowe:

- a. uczestników konkursu – dane zwykle przetwarzane w związku z udziałem w etapie szkolnym: imię i nazwisko, klasa, liczba zdobytych punktów, przetwarzane w związku z udziałem w etapie powiatowym: imię i nazwisko, klasa, szkoła, liczba zdobytych punktów, przetwarzane w związku z udziałem w etapie wojewódzkim: imię i nazwisko, klasa, szkoła, liczba zdobytych punktów, data i miejsce urodzenia;
- b. uczestników konkursu – dane szczególnych kategorii: informacja o niepełnosprawności oraz proponowany sposób dostosowania do niej warunków konkursu (jeśli dotyczy);
- c. szkolnych koordynatorów - imię i nazwisko, nazwa placówki, adres e-mail, telefon;
- d. nauczycieli wchodzący w skład Szkolnych Komisji Konkursowych, Powiatowych Komisji Konkursowych, Wojewódzkiej Komisji Konkursowej: imię i nazwisko, nazwa placówki;
- e. dokumenty potwierdzające tożsamość uczestnika konkursu (np. legitymacja szkolna czy dowód osobisty) okazywane na okoliczność przystąpienia do pisania pracy konkursowej nie mogą być kserowane, skanowane czy fotografowane, a informacje zawarte w tych dokumentach nie mogą być także, z zastrzeżeniem pkt.1ust. 3, zapisywane na nośniki papierowe czy elektroniczne;
- f. pliki z danymi osobowymi przekazywane e-mailem są szyfrowane, a hasło do odszyfrowania pliku przekazywane jest innym kanałem informacyjnym (np. sms, rozmowa telefoniczna);
- g. administratorami danych osobowych na etapie szkolnym są szkoły, które powołują Szkolne Komisje Konkursowe. Szkoła macierzysta uczestnika, która w zakresie ochrony danych osobowych wykonuje w zadania określone w niniejszym Regulaminie, a w szczególności:
 - prowadzi (spośród swoich uczniów) formalną rekrutację do Konkursu i jednocześnie dba o bezpieczne przetwarzanie danych osobowych;
 - decyduje o wprowadzeniu danych osobowych do bazy danych konkursu;
 - decyduje o przekazaniu do przewodniczącego WKK informacji o konieczności dostosowania warunków pisania pracy konkursowej do rodzaju niepełnosprawności ucznia;
 - przechowuje do końca roku szkolnego dokumentację etapu szkolnego.

2. Administratorem danych osobowych przetwarzanych na pozostałych etapach jest Dolnośląski Kurator Oświaty, który w zakresie ochrony danych osobowych:

- a. decyduje o ogólnych celach i zasadach przetwarzania danych osobowych – etap powiatowy i wojewódzki;
- b. przechowuje do końca roku szkolnego dokumentację etapów powiatowego i wojewódzkiego, w szczególności: arkusze konkursowe, powołania PKK i WKK oraz listy członków tych komisji, dokumentację dotyczącą odwołań;
- c. przechowuje przez okres 5 lat od zakończenia roku szkolnego rejestry zaświadczeń laureatów i finalistów;

- d. określa szczegółowe rozwiązania techniczne dotyczące przetwarzania danych osobowych;
 - e. jest administratorem strony internetowej Konkursu;
 - f. prowadzi i utrzymuje na serwerze zewnętrznym bazę danych Konkursu, oraz nadaje uprawnienia dostępowe do niej;
 - g. Dolnośląski Kurator Oświaty utrzymuje do końca roku szkolnego bazę danych Konkursu na serwerze zewnętrznym;
 - h. przechowuje do zakończenia roku szkolnego: listę uczniów biorących udział w etapie powiatowym i wojewódzkim, listę uczniów nagrodzonych i wyróżnionych w etapie wojewódzkim.
3. Każdy z administratorów w zakresie danych osobowych, które przetwarza:
- a. zobowiązuje się do przestrzegania RODO oraz innych przepisów Unii Europejskiej lub prawa krajowego dotyczących ochrony danych osobowych;
 - b. wykonuje ciążące na nim obowiązki związane z wykonywaniem praw osoby, której dane dotyczą, określone w art. 15-22 RODO;
 - c. zobowiązuje się do współpracy z innymi administratorami przy wykonywaniu obowiązków z obszaru ochrony danych osobowych, o których mowa w art. 32-36 RODO;
 - d. zobowiązuje się do: pozyskania oświadczeń o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych, jeżeli wynika to z podstawy prawnej przetwarzania danych oraz wydaje upoważnienia dla swoich pracowników do przetwarzania odpowiednich danych osobowych.

§7

Sprawy różne

- 1. W sprawach nieuregulowanych niniejszym regulaminem decyzję podejmuje Dolnośląski Kurator Oświaty na wniosek Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
- 2. Ze względów organizacyjnych terminarz poszczególnych konkursów może ulec zmianie. Informacje o zmianach będą publikowane na stronie konkursowej.
- 3. Duplikaty zaświadczeń finalistów i laureatów wydaje Dolnośląski Kurator Oświaty na wniosek rodzica lub opiekuna prawnego ucznia.

Dolnośląski Konkurs Polonistyczny zDolny Ślqzak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem, pogłębianie ich wiedzy;
- rozwijanie zainteresowań kulturą, literaturą i zagadnieniami językowymi;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej;
- poszerzenie wiedzy i umiejętności wpisanych w podstawę programową dla klas IV-VIII;
- wspieranie uzdolnień humanistycznych;
- rozwijanie zdolności twórczych;
- kształcenie umiejętności prezentowania własnych opinii i sądów;
- ukierunkowanie ucznia na świat wartości;
- wdrażanie do świadomego samokształcenia;
- kształtowanie tożsamości lokalnej młodych Dolnoślązaków.

Etap szkolny

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: mit, legendę, przypowieść, bajkę, baśń, fraszkę, epopcję, komedię, tragedię i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe poznanych utworów literackich;
- rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie (w tym porównanie homeryckie), anaforę, epiforę, alegorię, personifikację, animizację, metaforę/przenośnię, wyliczenie, neologizm, archaizm, eufemizm, inwokację, metonimię, wyraz dźwiękonaśladowczy/onomatopoeję, homonim, oksymoron, peryfrazę, apostrofę, pytanie retoryczne, hiperbolę, symbol i określa ich funkcje;
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych, związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
- charakteryzuje podmiot mówiący, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- zna następujące teksty literackie:
 - wybrane mity greckie, w tym o stworzeniu świata, o Prometeuszu, Syzyfie, Dedalu i Ikarze, Tezeuszu i Ariadnie, Orfeuszu i Eurydyce, Demeter i Korze, Narcyzie, Edypie;

- Biblia: fragmenty, w tym z opisem stworzenia świata, opowieścią o Wieży Babel i przypowieściami o siewcy, o talentach, o miłosiernym Samarytaninie, o synu marnotrawnym;
- Jan Kochanowski, fraszki: *O żywocie ludzkim, Do gór i lasów*;
- Ignacy Krasicki, bajki: *Syn i ojciec, Ptaszki w klatce*;
- Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II;
- Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz – Inwokacja*;
- Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- Czesław Miłosz, *Piosenka o końcu świata*;
- Tadeusz Różewicz, *Warkoczek*;
- Wisława Szymborska, *Na wieży Babel*;
- Ks. Jan Twardowski, *Różne samotności*.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
- określa temat i główną myśl tekstu;
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny, rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej, w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant, określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
- rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi, oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
- nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone;
- rozpoznaje w tekście związki frazeologiczne, zna ich rodzaje i zasady tworzenia.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje style: potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, popularnonaukowy, publicystyczny.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach;
- tworzy wypowiedź w sposób pozwalający wyrazić myśl zgodnie z własną intencją;
- potrafi wypowiadać się na temat swoich doświadczeń i zainteresowań czytelnicznych;
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- przekształca cudze teksty, formułuje do nich teksty i sporządza ich plan odtwórczy.
- tworzy notatki w różnych formach, syntetycznie ujmujące najważniejsze informacje zawarte w przeczytanym tekście;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: sonet, balladę, pamiętnik, opowiadanie, nowelę, powieść, wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe poznanych utworów literackich;
- rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastyczno-naukowe, fantasy;
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
- wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- zna teksty literackie z etapu szkolnego oraz:
 - baśnie i legendy ważne dla kultury narodowej i regionalnej, w tym o Lechu, Czechu i Rusie, Piaście i Popielu, Panu Twardowskim, Złotej Kaczce;
 - Adam Mickiewicz, ballada *Rybka*;
 - Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
 - William Szekspir, *Romeo i Julia*;
 - Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
 - Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
 - Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*;
 - Justyna Suhecka, *30 historii o tym, jak młodzi zmieniają świat (tu: o Idzie Świątek, Viki Gabor, Zofii Kierner, uczniach z Pielgrzymowic)*;
 - Leopold Staff, *Odys*;
 - Julian Tuwim, *Do losu*;
 - Krzysztof Kamil Baczyński, *Pokolenie [Do palców przymarzły struny]*;
 - Agnieszka Osiecka, *Miasteczko Cud*.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- interpretuje teksty należące do różnych sztuk, w tym literatury, filmu, teatru, komiksu, sztuk plastycznych, z wykorzystaniem różnorodnych kontekstów;
- dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką;
- określa i porównuje perspektywy oraz intencje nadawców, tematykę i problematykę wypowiedzi jako różnych sposobów wyrażania postaw, intencji, emocji oraz myśli;
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy.

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- rozumie mechanizm upodobień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
- odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu;
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;
- zna sposoby wzbogacania słownictwa;
- rozumie znaczenie homonimów;

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
- rozumie, na czym polega błąd językowy.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);
- rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opis, charakterystyka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, sprawozdanie, opowiadanie, wypowiedź argumentacyjna;
- wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
- formułuje pytania do tekstu.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
- określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich;
- zna teksty literackie z etapu szkolnego, powiatowego oraz:
 - Jan Kochanowski, *Tren VII, Tren VIII*;
 - Sławomir Mrożek, *Artysta*;
 - Jacek Dukaj, *Wroniec*;
 - Justyna Bednarek, *Dom nr 5*;
 - Bolesław Leśmian, *Urszula Kochanowska, Poeta*;
 - Krzysztof Kamil Baczyński, *Bajka*;
 - Urszula Koziół, *Ni mniej ni więcej*;
 - Tadeusz Różewicz, *Normalny poeta*;
 - Zbigniew Herbert, *O Troi*.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- określa funkcje literatury pięknej, naukowej, popularnonaukowej, publicystyki;
- określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
- określa różne perspektywy narratora i sposoby prowadzenie narracji, w tym narratora pierwszo- i trzecioosobowego, wszechwiedzącego i opisuje ich wpływ na odbiorcę;
- porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- rozpoznaje różne środki językowe i zabiegi artystyczne oraz określa ich oddziaływanie na wyobraźnię, przekonania oraz emocje;
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

II. Kształcenie językowe

1. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka;
- rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie;
- rozumie rozbieżności między mową a pismem;
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy);
- rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi;
- redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
- wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
- odróżnia przykład od argumentu;
- przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego;
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

2. Pisanie. Uczeń:

- tworzy opowiadanie związane z treścią utworu (np. dalsze losy bohatera);
- porównuje i ocenia postępowanie bohaterów, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń;
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, przemówienie, wywiad.

Literatura:

1. Podręczniki do języka polskiego do szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN.
2. Teksty literackie wymienione w wymaganiach szczegółowych.
3. Gazda G., Tynecka-Makowska S. (red.), *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2006.
4. Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., *Słownik terminów literackich*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2005.
5. Kopaliński W., *Słownik mitów i tradycji kultury*, Państwowy Instytut Wydawniczy, 1985.
6. Mameła M., Rudomina J., *Gramatyka języka polskiego*, Literat.
7. Miodek J., *Ojczyzna polszczyzna dla uczniów*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, 2007.
8. Nagórko A., *Podręczna gramatyka języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010.
9. Polański E. (red.), *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2024.
10. Sójka A., *Baśnie polskie: podania, legendy*, Podsiedlik-Raniowski i Spółka, 1995.
11. *Repetytorium – szkoła podstawowa. Język polski, kl. 7–8*, GREG, 2021.

Źródła Internetowe:

Język polski – <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>
<https://www.wolnelektury.pl>

Dolnośląski Konkurs Historyczny zDolny Ślązak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych zDolny Ślązak powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozwijanie zainteresowania historią i zagadnieniami społecznymi;
- poznanie życia ludzi na tle wydarzeń historycznych;
- poznanie form życia politycznego, społecznego, gospodarczego i sposobów sprawowania władzy na przestrzeni dziejów;
- pogłębienie wiedzy o dziejach i dorobku materialnym swojej „Małej Ojczyzny”;
- rozumienie regionalnego odniesienia do historii Polski i Europy;
- wskazanie na cechy charakterystyczne europejskiego kręgu cywilizacyjnego i trwałość jego związków z dziejami Polski i Dolnego Śląska;
- dokonywanie samodzielnej oceny zjawisk historycznych na podstawie różnych źródeł;
- formułowanie własnych opinii i umiejętność ich obrony;
- kształtowanie tolerancji wobec odmiennych kultur, poglądów, zwyczajów oraz uznanie wartości pluralizmu w życiu społecznym;
- sprzyjanie samodzielnej refleksji na temat zjawisk społeczno-kulturalnych, wydarzeń politycznych i gospodarczych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej młodych Dolnoślązaków.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- zna fakty, wydarzenia, zjawiska, nazwy, postaci, pojęcia związane z wymaganym zakresem treści;
- sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa;
- posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok;
- oblicza upływu czasu między wydarzeniami historycznymi;
- dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym;
- koreluje zjawiska dotyczące dziejów Polski z występującymi na świecie;
- porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski;
- formułuje oceny i opinie o wydarzeniach, zjawiskach i postaciach;
- dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą;
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych; wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego;
- selekcjonuje fakty pod względem ich ważności;
- samodzielnie uogólniania, porównuje i wyciąga wnioski;
- posługuje się znanymi pojęciami zarówno w sytuacjach typowych, jak i nowych;

- argumentuje swoje wypowiedzi;
- zajmuje własnego stanowisko wobec faktów, wydarzeń i zjawisk;
- konstruuje ciągi narracyjne przy wykorzystaniu informacji źródłowych;
- posługuje się pojęciami historycznymi i wyjaśniania ich znaczenie;
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych;
- tworzy krótkie i długie wypowiedzi.

Treści - Wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego.
2. Refleksja nad historią jako nauką.
3. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej.
4. Cywilizacje starożytne.
5. Bizancjum i świat islamu.
6. Średniowieczna Europa.
7. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
8. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
9. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.
10. Polska w XIV i XV wieku.
11. Wielkie odkrycia geograficzne.
12. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.
13. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
14. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.
15. Europa w XVII i XVIII wieku.
16. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.
17. Powstanie Stanów Zjednoczonych.
18. Wielka rewolucja we Francji.
19. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.
20. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
21. Epoka napoleońska.
22. Europa po kongresie wiedeńskim.
23. Ziemia polskie w latach 1815–1848.
24. Powstanie styczniowe.
25. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
26. Ziemia polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.
27. I wojna światowa.
28. Sprawa polska w czasie I wojny światowej.
29. Śląsk od X do końca XIX wieku – granice, najważniejsze problemy polityczne, społeczne i gospodarcze, zabytki, ważne postaci.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Europa i świat po I wojnie światowej.
2. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
3. II Rzeczpospolita w latach 1921-1939.
4. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.
5. Droga do wojny.
6. Śląsk w XIX oraz w XX wieku (do 1939 roku) – granice, najważniejsze problemy polityczne, społeczne i gospodarcze, zabytki, ważne postaci.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r.
2. II wojna światowa i jej etapy.
3. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.
4. Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
5. Świat po II wojnie światowej.
6. Początki komunizmu w Polsce.
7. Stalinizm w Polsce i jego skutki.
8. Polska w latach 1957–1981.
9. Dekada 1981–1989.
10. Narodziny III Rzeczypospolitej.
11. Miejsce Polski w świecie współczesnym.
12. Dolny Śląsk w XX wieku – granice, najważniejsze problemy polityczne, społeczne i gospodarcze, zabytki, ważne postaci.

Literatura:

1. Podręczniki do historii do szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN.
2. Atlasy historyczne dla uczniów szkół podstawowych.
3. Harasimowicz J., *Dolny Śląsk*, Wrocław 2007.
4. Kucharski W., Misiejuk D., *Historia Polski w datach*, Wrocław 2007.
5. Pregiel P., Przerwa T., *Dzieje Śląska*, Wrocław 2005.
6. Rosik S., Wiszewski P., *Ilustrowany poczet królów i książąt polskich*, Wrocław 2007.
7. Maciejewska B., *Spacerownik dolnośląski*, Wydawnictwo Agora, 2017.
8. Snoch B., *Szkolny słownik historyczny od pradziejów do roku 1795*, Warszawa 1995.
9. Snoch B., Skowronek J., *Szkolny słownik historyczny. Czasy porzeczne 1795 - 1918*, Warszawa 1997.
10. Topolski J., *Historia Polski*, 2022.

Źródła Internetowe:

Historia – <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>

Historia Dolnego Śląska - <https://dolnyslask.travel/>

Architektura Dolnego Śląska

<https://www.youtube.com/watch?v=pcAOSeRgjRw>

Pomniki Historii - Srebrna Góra

<https://www.youtube.com/watch?v=G7gybZnIZs0>

Katedra Gnieźnieńska - co każdy Polak powinien o niej wiedzieć

<https://www.youtube.com/watch?v=j61vTkr6qdM>

Wawel: co wiesz o perle renesansu?

<https://www.youtube.com/watch?v=-DHFgJYQ8Ps>

Dolnośląski Konkurs Matematyczny ***zDolny Ślqzak***

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem, pogłębianie ich wiedzy;
- popularyzowanie wiedzy matematycznej;
- wdrażanie ucznia do samodoskonalenia i poszerzania swojej wiedzy matematycznej;
- samoocena własnych celów i możliwości ich realizacji;
- rozpoznawanie i wspieranie młodzieży uzdolnionej matematycznie;
- integracja środowiska nauczycieli matematyki;
- propagowanie regionalnych tradycji w obszarze wspierania uzdolnień.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- interpretuje i tworzy teksty o charakterze matematycznym,
- używa języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników, używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych, interpretuje pojęcia matematyczne i operuje obiektami matematycznymi,
- dobiera model matematyczny do prostej sytuacji, buduje model matematyczny danej sytuacji,
- stosuje strategię jasno wynikającą z treści zadania, tworzy strategię rozwiązania problemu,
- prowadzi proste rozumowania, podaje argumenty uzasadniające poprawność rozumowania.

Wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Liczby naturalne. Uczeń:

- posługuje się rzymskim systemem zapisu liczb;
- porównuje liczby naturalne;
- stosuje reguły dotyczące kolejności wykonywania działań;
- wykonuje dzielenie z resztą;
- oblicza potęgi liczb naturalnych o wykładnikach naturalnych;
- wskazuje dzielniki i wielokrotności danej liczby;
- rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze;
- szacuje wyniki działań;
- rozpoznaje liczby pierwsze i złożone;
- stosuje cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 6, 10, 15, 25, 100;
- stosuje prawa działań: przemienność i łączność dodawania i mnożenia oraz rozdzielność mnożenia względem dodawania;
- zaokrągla liczby naturalne do danego rzędu;
- odczytuje i zapisuje liczby naturalne wielocyfrowe, również większe od milionów.

2. Liczby całkowite. Uczeń:

- porównuje liczby całkowite;
 - stosuje liczby całkowite w kontekście praktycznym;
 - interpretuje i porównuje liczby całkowite na osi liczbowej;
 - oblicza odległość liczb na osi liczbowej;
 - wykonuje proste rachunki na liczbach całkowitych.
3. Liczby wymierne. Uczeń:
- opisuje część danej całości za pomocą ułamka;
 - przedstawia ułamek jako iloraz liczb naturalnych, a iloraz liczb naturalnych jako ułamek;
 - skraca i rozszerza ułamki zwykłe;
 - sprowadza ułamki zwykłe do wspólnego mianownika lub licznika;
 - przedstawia ułamki niewłaściwe w postaci liczby mieszanej i odwrotnie;
 - zapisuje wyrażenia dwumianowane w postaci ułamka dziesiętnego i odwrotnie;
 - zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej oraz odczytuje wartości ułamków zwykłych i dziesiętnych zaznaczonych na osi liczbowej;
 - zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego;
 - zamienia ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne skończone;
 - zaokrągla liczby dziesiętne z dokładnością do danego rzędu;
 - porównuje ułamki (zwykłe i dziesiętne);
 - wskazuje liczbę przeciwną do danej i liczbę odwrotną do danej
 - dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki zwykłe;
 - dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki dziesiętne;
 - porównuje różnicowo i ilorazowo liczby wymierne;
 - oblicza ułamek danej liczby wymiernej;
 - oblicza liczbę, której część jest podana;
 - oblicza potęgi liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych;
 - oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześciانami liczb wymiernych;
 - oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych, stosując reguły dotyczące kolejności wykonywania działań.
4. Wyrażenia algebraiczne; równania. Uczeń:
- zapisuje i nazywa wyrażenia algebraiczne;
 - oblicza wartość liczbową wyrażenia algebraicznego;
 - wykonuje działania na wyrażeniach algebraicznych, przekształca wzory; wyłącza czynnik poza nawias;
 - sprawdza, czy liczba spełnia równanie z jedną niewiadomą;
 - sprawdza, czy para liczb spełnia równanie z dwiema niewiadomymi;
 - rozwiązuje równania liniowe.
5. Figury płaskie. Uczeń:
- rozpoznaje i nazywa figury: punkt, prosta, półprosta, odcinek, łamana;
 - rozpatruje różne możliwości wzajemnego położenia dwóch odcinków, prostych i półprostych; rysuje odcinki i proste prostopadłe i równoległe;
 - mierzy odległość punktu od prostej;
 - zna kąty, potrafi je nazwać i narysować;
 - stosuje w zadaniach własności kątów wierzchołkowych, odpowiadających, naprzemianległych i przyległych;
 - rozpoznaje i nazywa trójkąty;
 - zna i stosuje własności trójkątów równoramiennych;
 - ustala możliwość zbudowania trójkąta;
 - stosuje twierdzenie o sumie miar kątów trójkąta;
 - rozpoznaje i nazywa kwadrat, prostokąt, romb, równoległobok, trapez i deltoid;
 - zna własności kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu i deltoidu oraz stosuje je w zadaniach;
 - oblicza miary kątów;
 - oblicza pola i obwody wielokątów;
 - stosuje i zamienia jednostki pola;
 - rozpoznaje figury wklęsłe i wypukłe;
 - zna cięciwę, średnicę, promień koła i okręgu;
 - zna pojęcie wielokąta foremnego.

6. Figury przestrzenne. Uczeń:

- rozpoznaje modele prostopadłościanów i sześcianów; graniastosłupów i ostrosłupów – w tym czworościanów, zna ich własności;
- rysuje siatki prostopadłościanów i sześcianów;
- oblicza objętość i pole powierzchni prostopadłościanu i sześcianu;
- zamienia jednostki objętości i pojemności;
- wykorzystuje zależność między liczbą ścian, krawędzi i wierzchołków w graniastosłupach i ostrosłupach.

7. Obliczenia praktyczne. Uczeń:

- wykonuje obliczenia zegarowe, kalendarzowe, rozpoznaje lata przestępne i nieprzestępne, określa wieki;
- odczytuje temperaturę;
- zamienia i prawidłowo stosuje jednostki długości i masy;
- posługuje się pojęciem skali w zadaniach praktycznych;
- odczytuje i interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach;
- wykonuje proste obliczenia procentowe, również w kontekstach praktycznych.

8. Zadania tekstowe. Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem informacje zawarte w treści zadania;
- wykonuje wstępne czynności ułatwiające rozwiązanie zadania, w tym rysunek pomocniczy lub wygodne dla siebie zapisanie informacji i danych z treści zadania;
- dostrzega zależności między podanymi informacjami;
- dzieli rozwiązanie zadania na etapy, stosując własne; poprawne; wygodne dla siebie strategie rozwiązania;
- do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym stosuje poznaną wiedzę z zakresu arytmetyki i geometrii oraz nabyte umiejętności rachunkowe, a także własne poprawne metody;
- weryfikuje wynik zadania tekstowego, oceniając sensowność rozwiązania;
- przedstawia pełne rozwiązanie zadania, a nie tylko sam wynik;
- formułuje precyzyjną odpowiedź, w razie potrzeby używając właściwej jednostki.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego; a ponadto:

1. Liczby naturalne i całkowite. Uczeń:

- stosuje cechy podzielności przez 4, 6, 15, itp.;
- stosuje prawo rozdzielności mnożenia względem dodawania i odejmowania;
- oblicza NWW i NWD podanych liczb naturalnych;
- odpowiada na pytania dotyczące liczebności zbiorów różnych rodzajów liczb wśród liczb z pewnego zakresu;
- wykonuje rachunki pamięciowe na liczbach całkowitych.

2. Liczby wymierne. Uczeń:

- zapisuje ułamki zwykłe o mianownikach; których nie można rozszerzyć do 10, 100, 1000 itd. w postaci rozwinięcia dziesiętnego nieskończonego;
- zaokrągla liczby wymierne okresowe;
- zna i stosuje pojęcie wartości bezwzględnej liczby;
- porównuje liczby wymierne dodatnie i ujemne;
- oblicza liczbę na podstawie wartości jej ułamka;
- wyznacza liczbę, która powstaje po powiększeniu lub pomniejszeniu o pewną część innej liczby;
- oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych zapisanych za pomocą ułamków zwykłych, liczb mieszanych i ułamków dziesiętnych, także wymiernych ujemnych;
- oblicza średnią arytmetyczną zestawu liczb.

3. Potęgi i pierwiastki. Uczeń:

- zapisuje iloczyn jednakowych czynników w postaci potęgi;
- oblicza potęgi liczb rzeczywistych o wykładnikach naturalnych i całkowitych ujemnych;
- mnoży i dzieli potęgi o wykładnikach całkowitych dodatnich;
- mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach;
- podnosi potęgę do potęgi;
- porównuje potęgi;
- zapisuje liczby w notacji wykładniczej; zapisuje w postaci dziesiętnej liczby dane w notacji wykładniczej, wykonuje działania na liczbach zapisanych w notacji wykładniczej;

- szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego oraz wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki;
 - porównuje wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki z daną liczbą wymierną, znajduje liczby wymierne większe lub mniejsze od tej wartości;
 - oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wyłącza liczbę przed znak pierwiastka i włącza liczbę pod znak pierwiastka;
 - mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia.
4. Wyrażenia algebraiczne; równania. Uczeń:
- rozwiązuje równania (w tym m.in. proste równania wymierne, kwadratowe i z wartością bezwzględną);
 - rozwiązuje układy równań;
 - ustala liczbę rozwiązań równania liniowego z jedną niewiadomą i układu dwóch równań liniowych z dwiema niewiadomymi;
 - rozwiązuje zadania tekstowe za pomocą równań lub układów równań;
 - wykorzystuje wielkości wprost proporcjonalne; podział proporcjonalny.
5. Figury płaskie. Uczeń:
- oblicza długość okręgu o danym promieniu lub danej średnicy;
 - oblicza promień lub średnicę okręgu o danej długości okręgu;
 - oblicza pole koła o danym promieniu lub danej średnicy;
 - oblicza promień lub średnicę koła o danym polu koła;
 - oblicza i wykorzystuje sumę miar kątów n -kąta; gdy $n \geq 3$;
 - oblicza i wykorzystuje liczbę przekątnych wielokąta wypukłego;
 - wykorzystuje podstawowe własności wielokątów foremnych;
 - rozpoznaje kąty w okręgu; zna związki między nimi;
 - zna i stosuje twierdzenie Pitagorasa;
 - wykorzystuje własności trójkątów wynikające z twierdzenia Pitagorasa;
 - oblicza odległość między punktami w układzie współrzędnych;
 - rozpoznaje i wykorzystuje przystawanie figur;
 - rozpoznaje figury symetryczne względem prostej lub względem punktu i wykorzystuje ich własności;
 - na sieci kwadratowej rysuje obraz figury symetrycznej do danej względem ustalonej prostej lub ustalonego punktu;
 - rozpoznaje figury środkowosymetryczne i osiowosymetryczne, określa liczbę osi symetrii danej figury;
 - rozpoznaje symetralną odcinka i dwusieczną kąta;
 - zna i stosuje własności symetralnej odcinka i dwusiecznej kąta;
 - rysuje punkty i figury w układzie współrzędnych, oblicza pole i obwód figur danych w układzie współrzędnych.
6. Obliczenia praktyczne. Uczeń:
- interpretuje procenty jako setne części danej wielkości liczbowej;
 - wyznacza, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba;
 - oblicza procent danej wielkości;
 - oblicza podwyżkę i obniżkę wartości (w tym wielokrotną);
 - wykonuje obliczenia związane z lokatą bankową;
 - wykonuje obliczenia związane ze stężeniami procentowymi;
 - w sytuacji praktycznej oblicza: drogę, prędkość, czas, stosuje jednostki prędkości: km/h, m/s;
 - zamienia jednostki km/h na m/s i odwrotnie;
 - oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach polegających na rzucie jedną albo dwiema kostkami, rzucie monetą lub losowaniu dwóch elementów ze zwracaniem;
 - oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach, polegających na losowaniu dwóch elementów bez zwracania.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego; a ponadto:

1. Wyrażenia algebraiczne. Uczeń:
 - stosuje wzory skróconego mnożenia dla drugiej potęgi.
2. Figury płaskie. Uczeń:

- odczytuje współrzędne punktów w układzie współrzędnych i zaznacza punkty o podanych współrzędnych;
 - oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych;
 - zna i stosuje cechy przystawania i cechy podobieństwa trójkątów;
 - zna i stosuje w sytuacjach praktycznych twierdzenie Pitagorasa i twierdzenie odwrotne do twierdzenia Pitagorasa;
 - oblicza pole pierścienia kołowego o danych promieniach lub średnicach obu okręgów tworzących pierścień.
3. Figury przestrzenne. Uczeń:
- rozpoznaje graniastopy i ostrosłupy proste i prawidłowe, walce, stożki i kule w sytuacjach praktycznych i wskazuje te bryły wśród innych modeli brył;
 - rozpoznaje i rysuje siatki graniastopów prostych i ostrosłupów;
 - oblicza objętości i pola powierzchni graniastopów i ostrosłupów.
4. Równania i nierówności. Uczeń:
- rozwiązuje równania, które po prostych przekształceniach wyrażeń algebraicznych sprowadzają się do równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą;
 - rozwiązuje nierówności pierwszego stopnia z jedną niewiadomą.
5. Obliczenia praktyczne. Uczeń:
- stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym; również w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości.

Literatura:

1. Podręczniki matematyki dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN.
2. Janowicz J., *Matematyka. Organizuję konkursy w klasach 4-6 szkoły podstawowej*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018.
3. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 1*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018.
4. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 2*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018.
5. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 3*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2020.
6. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 4*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2025.
7. Zadania konkursowe publikowane w czasopiśmie: *Matematyka*, *Matematyka w szkole*, *Delta*, *Magazyn Miłośników Matematyki*.

Źródła Internetowe:

Matematyka – <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>

Dolnośląski Konkurs Fizyczny zDolny Ślązak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych zDolny Ślązak powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym; dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>; ale również wykraczają poza nie; zgodnie z opisem i zakresem; wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach; pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia; w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności; które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej; przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje; że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie i pogłębianie zainteresowań uczniów dyscypliną fizyki;
- poszerzanie wiedzy fizycznej uczniów;
- popularyzowanie wiedzy fizycznej;
- doskonalenie umiejętności i kształtowanie postaw w zakresie:
 - dostrzegania zjawisk i procesów fizycznych w życiu codziennym;
 - wykorzystanie pojęć oraz wielkości fizycznych do opisu i wyjaśniania przebiegu tych zjawisk i procesów;
 - planowanie i przeprowadzanie obserwacji; doświadczeń i eksperymentów fizycznych;
 - dokumentowanie oraz wnioskowanie na podstawie ich wyników;
 - rozwiązywanie problemów o różnorodnym charakterze z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
 - posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych; w tym tekstów popularnonaukowych;
 - stosowania zintegrowanej wiedzy przyrodniczej i umiejętności do: wyodrębniania zjawisk z kontekstu, nazywania ich oraz wskazywania czynników istotnych i nieistotnych dla ich przebiegu, formułowania problemów badawczych i hipotez, planowania, przeprowadzania i dokumentowania obserwacji, doświadczeń i eksperymentów, w szczególności wyróżniania kluczowych kroków i sposobów postępowania oraz wskazywania roli użytych przyrządów, analizowania i interpretowania danych uzyskanych w wyniku podjętych działań, opracowania wyników oraz przedstawienie ich w różnorodnej, czytelnej formie, w tym posługiwanie się pojęciem niepewności pomiarowej oraz zapisywania wyników pomiaru wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności, formułowania wniosków, uogólnień na podstawie dostrzeżonych zależności;
- wdrażanie uczniów do samodoskonalenia;
- wspomaganie samooceny uczniów w kontekście ich celów i aspiracji edukacyjnych;
- rozpoznawanie i wspieranie młodzieży wykazującej szczególne uzdolnienia w zakresie fizyki;
- propagowanie dorobku regionu w obszarze wspierania uzdolnień.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- wykorzystuje pojęcia i wielkości fizyczne do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości;
- rozwiązuje problemy z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
- planuje i przeprowadza obserwacje, doświadczenia i eksperymenty oraz wnioskuje na podstawie ich wyników;
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych; w tym tekstów popularnonaukowych.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Względność ruchu i jego przykłady. Wielkości opisujące ruch ciał.
2. Rozróżnianie pojęć: tor, droga.
3. Droga, prędkość i przyspieszenie w ruchu jednostajnym i jednostajnie zmiennym (przyspieszonym i opóźnionym). Umiejętność obliczania drogi, prędkości, przyspieszenia wraz z jednostkami oraz przeliczania jednostek wskazanych wielkości fizycznych. Przeliczanie jednostek czasu (sekunda, minuta, godzina). Pomiary charakterystyk ruchu.
4. Wykresy zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu w ruchu jednostajnym i jednostajnie zmiennym. Wyznaczanie zmiany prędkości i przyspieszenia na podstawie wykresów zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie zmiennego (przyspieszonego, opóźnionego).
5. Siła jako działanie skierowane. Cechy wektora: wartość, kierunek, zwrot. Pomiar siły.
6. Przykłady rodzajów sił (ciężkości, nacisku, tarcia, sprężystości, oporów ruchu) i sposoby ich wyznaczania.
7. Przewidywanie rodzaju ruchu ciał na podstawie znajomości sił na nie działających. Stosowanie trzech zasad dynamiki. Siły oporu ruchu w opisie i wyjaśnieniu ruchu. Wnioskowanie o siłach działających na ciało na podstawie opisu ruchu.
8. Wyznaczanie i rysowanie siły wypadkowej dla sił o jednakowych kierunkach. Rysowanie, wyznaczanie sił równoważących się.
9. Masa a bezwładność ciał.
10. Opis spadku swobodnego ciał – przykład ruchu jednostajnie przyspieszonego pod wpływem siły grawitacji.
11. Siła ciężkości i jej związek z masą i przyspieszeniem grawitacyjnym.
12. Doświadczenia związane z zasadami dynamiki (I, II, III), wyznaczaniem prędkości, siły, przyspieszenia.
13. Pojęcia pracy mechanicznej i mocy – zastosowanie do obliczeń, opisu i wyjaśniania zjawisk.
14. Działanie i zastosowanie maszyn prostych (dźwignia jednostronna, dwustronna, blok nieruchomy, kołowrotek, równia pochyła).
15. Pojęcia energii kinetycznej, potencjalnej grawitacji i potencjalnej sprężystości, obliczenia, opis i wyjaśnianie zjawisk. Zasada zachowania energii mechanicznej.
16. Pojęcie temperatury i równowagi termodynamicznej. Skale temperatur i ich przeliczanie (Celsjusza, Kelvina, Fahrenheita). Pomiar temperatury różnymi metodami.
17. Pojęcia energii wewnętrznej i ciepła. Związek zmian energii wewnętrznej z wykonaną pracą i przekazywaniem energii w postaci ciepła. Związek między temperaturą a średnią energią kinetyczną (ruchu chaotycznego) cząsteczek.
18. Zjawisko przewodnictwa cieplnego i zjawisko konwekcji w cieczach i gazach. Rozróżnianie materiałów o różnym przewodnictwie cieplnym.
19. Zjawiska topnienia, krzepnięcia, parowania, skraplania, sublimacji i resublimacji, pojęcia ciepła właściwego i ciepła przemiany fazowej, opis, pomiary i obliczenia związane z tymi zjawiskami.
20. Budowa cząsteczkowa ciał stałych, cieczy i gazów.
21. Pojęcie gęstości, związek między masą, gęstością i objętością ciał stałych i cieczy. Pomiary i obliczenia tych charakterystyk.
22. Siły spójności i zjawisko napięcia powierzchniowego.
23. Ciśnienie hydrostatyczne i atmosferyczne, prawo Pascala i jego zastosowanie. Wyznaczanie siły parcia i ciśnienia. Związek między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i gęstością.
24. Siła wyporu w cieczach i gazach, zależność siły wyporu od objętości i gęstości (prawo Archimedesesa). Warunki pływania ciał.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Sposoby elektryzowania ciał przez potarcie, dotyk, indukcję. Ładunek elementarny i przepływ ładunku. Zasada zachowania ładunku.
2. Oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych. Budowa i zasada działania elektroskopu.
3. Budowa przewodników i izolatorów elektrycznych.
4. Pojęcie ładunku elektrycznego jako wielokrotności ładunku elementarnego.
5. Zjawisko przepływu prądu elektrycznego w przewodnikach, ruch elektronów swobodnych. Natężenie prądu elektrycznego wraz z jednostką jako związek między ilością ładunku elektrycznego, a czasem jego przepływu przez przekrój poprzeczny przewodnika. Napięcie elektryczne jako przyczyna przepływu prądu wraz z jednostką. Pomiar tych wielkości fizycznych.
6. Związek natężenia prądu z napięciem elektrycznym i oporem przewodnika. Stosowanie prawa Ohma.
7. Praca i moc prądu elektrycznego wraz z jednostkami, jednostki energii elektrycznej.
8. Obwody elektryczne – połączenia szeregowo, równoległe, mieszane z zastosowaniem dwóch i więcej oporników. Schematy obwodów elektrycznych składających się z jednego lub kilku źródeł energii, odbiorników, żarówki, diody, mierników, wyłączników. Symbole graficzne elementów obwodów elektrycznych.
9. Rola izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej, warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej. Urządzenia zamieniające energię elektryczną na inne formy energii. Tabliczki znamionowe urządzeń elektrycznych.
10. Oddziaływania magnesów trwałych, zasada działania kompasu. Oddziaływanie magnesów na inne substancje.
11. Działanie przewodnika, w którym płynie prąd, na igłę magnetyczną, magnesy i inne substancje.
12. Budowa i działanie elektromagnesów oraz ich zastosowania.
13. Oddziaływanie magnetyczne jako podstawa działania silników elektrycznych prądu stałego.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Zjawisko drgań, przemiany energii w ruchu drgającym. Przykłady ruchu drgającego.
2. Opis ruchu drgającego. Ruch okresowy wahadła. Wielkości opisujące ruch drgający (harmoniczny). Analiza wykresów ruchu drgającego.
3. Zjawisko powstawania i rozchodzenia się fal mechanicznych. Wykorzystanie wielkości fizycznych opisujących falę do opisu i obliczeń. Pojęcia: amplituda, okres, częstotliwość, długość fali, prędkość rozchodzenia się fali. Związki między tymi wielkościami wraz z jednostką.
4. Mechanizm wytwarzania dźwięku w instrumentach muzycznych, wysokość i głośność dźwięku. Ultradźwięki i infradźwięki oraz przykłady ich zastosowania.
5. Związek między wysokością dźwięku a częstotliwością fali oraz między natężeniem dźwięku a energią i amplitudą fali.
6. Porównanie rozchodzenia się fal mechanicznych i elektromagnetycznych.
7. Prostoliniowe rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym, warunki powstawania cienia i półcienia.
8. Zjawisko odbicia światła od zwierciadeł płaskich oraz powierzchni chropowatych (rozproszenie światła).
9. Prawo odbicia i powstawanie obrazu rzeczywistego i pozornego, cechy obrazu.
10. Zwierciadło wklęsłe i wypukłe, odbicie i skupianie promieni. Powstawanie obrazów wytworzonych przez zwierciadło wklęsłe i wypukłe, konstrukcja obrazów.
11. Zjawisko załamania światła przy przejściu z jednego ośrodka do drugiego, przyczyny załamania.
12. Soczewki skupiające i rozpraszające. Ognisko i odległość ogniskowa.
13. Rodzaje obrazów wytwarzanych przy użyciu soczewek, konstrukcja obrazów.
14. Wady wzroku – krótkowzroczność i dalekowzroczność – korekcja.
15. Zjawisko rozszczepienia światła białego podczas przechodzenia przez pryzmat.

16. Prędkość światła w próżni jako największa prędkość w przyrodzie i największa szybkość przepływu informacji.
17. Rodzaje fal elektromagnetycznych, obszary zastosowania.
18. Laser jako źródło światła jednobarwnego. Przyrządy optyczne.

Literatura:

1. Podręczniki do fizyki dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN oraz zbiory zadań.
2. Błażejowski R., *100 prostych doświadczeń z wodą i powietrzem*, Wydawnictwo Naukowo-Techniczne, Warszawa 1991.
3. Brown R. J., *200 doświadczeń dla dzieci*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999.
4. Dębowski R., *Fizyka w zadaniach*, Oficyna wydawniczo-poligraficzna Adam, Warszawa 1999.
5. Domański J., *Domowe zadania doświadczalne z fizyki*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999.
6. Hewitt P., *Fizyka wokół nas*, PWN, Warszawa 2018.
7. Korzeń W., *Fizyka. Repetytorium. Szkoła podstawowa*, Wydawnictwo Demart, 2021.
8. Kędrzyński T., *Nasze sprawdziany – Fizyka*, Wydawnictwo Piątek Trzynastego, Łódź 2001.
9. Tokar D., Tokar B., Tokar J., *Fizyka w zadaniach doświadczalnych i doświadczeniach, cz. I, Elektrostatyka*, Wydawnictwo Nowik, Opole 2002.
10. Walker J., *Latający cyrk fizyki*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018.

Źródła Internetowe:

Fizyka – <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>

Dolnośląski Konkurs Informatyczny **zDolny Ślqzak**

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym; dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>; ale również wykraczają poza nie; zgodnie z opisem i zakresem; wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach; pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia; w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności; które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej; przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje; że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem; pogłębianie ich wiedzy; a szczególnie doskonalenie umiejętności:
- rozumienia; analizowania i rozwiązywania problemów na bazie logicznego i abstrakcyjnego myślenia;
- myślenia algorytmicznego wśród uczniów;
- programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera;
- samodoskonalenia i poszerzania swojej wiedzy informatycznej;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki w zakresie informatyki;
- rozpoznawanie i wspieranie młodzieży uzdolnionej informatycznie;
- integracja środowiska nauczycieli informatyki.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- precyzyjnie definiuje problemy algorytmiczne; projektuje do nich poprawne i efektywne algorytmy oraz implementuje je w jednym z dostępnych języków programowania: Python lub C++;
- organizuje; wyszukuje informacje;
- stosuje umiejętność krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- posługuje się aplikacjami komputerowymi (np. narzędziami do tworzenia kodu; kompilatorami; interpreterami; środowiskami IDE);
- posługuje się komputerem; urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi;
- zna sposoby reprezentowania informacji, zasady działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywania obliczeń i programów.

Treści - wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Rozumienie; analizowanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

- formułuje i zapisuje w postaci algorytmów polecenia składające się na rozwiązanie problemów z życia codziennego;
- tworzy i porządkuje informacje związane z różnymi sytuacjami problemowymi (życiowymi lub opisanymi w sposób formalny);
- wyróżnia podstawowe kroki w podejściu algorytmicznym do rozwiązywania problemów;
- rozumie i tworzy opis algorytmów w różnych formach (np. opisu słownego, listy kroków, schematu blokowego, kodu programu);

2. Programowanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń zna podstawowe konstrukcje języka Python lub języka C++. W szczególności:

- instrukcje wejścia i wyjścia;
 - operacje arytmetyczne i logiczne;
 - instrukcję przypisania;
 - instrukcje warunkowe;
 - pętle o określonej liczbie powtórzeń;
 - pętle z warunkiem;
 - zmienne (typu całkowitoliczbowego, zmiennopozycyjnego, logicznego, pojedyncze znaki, napisy);
 - listy w Pythonie lub tablice w C++;
 - funkcje (w tym funkcje rekurencyjne);
 - podstawowe elementy biblioteki standardowej języka (np. funkcje matematyczne typu pierwiastek).
3. Wykorzystanie wiedzy matematycznej do rozwiązywania zadań. Uczeń zna:
- pozycyjne systemy liczbowe (np. system dwójkowy, dziesiętny, szesnastkowy, ósemkowy);
 - cechy podzielności liczb; operację reszty z dzielenia;
 - liczby pierwsze (i związane z tym algorytmy: np. sito Eratostenesa, rozkład na czynniki pierwsze);
 - algorytmy na znajdowanie NWD i NWW (algorytm Euklidesa);
 - definicje rekurencyjne (np. ciąg Fibonacciego; silnia).
4. Sposoby reprezentacji informacji:
- kodowanie napisów (np. kody ASCII, Unikod);
 - kodowanie obrazów (np. bitmapa);
 - struktury danych (np. stos, kolejka, drzewo, graf).
5. Sposoby wyszukiwania i porządkowania:
- wyszukiwanie liniowe w zbiorze nieuporządkowanym;
 - wyszukiwanie binarne w zbiorze uporządkowanym;
 - znajdowanie minimum i maksimum;
 - sortowanie;
 - zliczanie obiektów.
6. Wiedza algorytmiczna:
- ocena wydajności algorytmów.
7. Wybrane proste techniki algorytmiczne:
- gąsienica;
 - sumy prefiksowe.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego; a ponadto:

1. Rozwiązywanie problemów z użyciem komputera. Uczeń:
 - posługuje się aplikacjami komputerowymi (np. narzędziami do tworzenia kodu, kompilatorami, interpreterami, środowiskami IDE).
2. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera. Uczeń zna konstrukcje języka Python lub języka C++. W szczególności:
 - tablice wielowymiarowe;
 - przeszukiwanie z nawrotami.
3. Wybrane techniki algorytmiczne.
 - algorytmy zachłanne (np. problem wyboru zajęć);
 - programowanie dynamiczne (np. problem wydawania reszty, problem plecakowy);
 - szybkie potęgowanie i starożytne egipskie mnożenie.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego; a ponadto:

1. Rozumienie; analizowanie i rozwiązywanie problemów z użyciem komputera. Uczeń:
 - formułuje problem algorytmiczny w sposób formalny na podstawie mniej precyzyjnego opisu życiowego;
 - sprawdza poprawność implementacji programu na zbiorze własnych danych, używa narzędzi do analizowania kodu, poprawia istniejące błędy w programie.
2. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera. W szczególności:

- podstawowe struktury danych w bibliotece standardowej języka C++ lub Python: tablica dynamiczna, zbiór nieuporządkowany i uporządkowany, słownik nieuporządkowany i uporządkowany.
3. Sposoby wyszukiwania i porządkowania:
- podstawowe algorytmy grafowe (np. DFS i BFS).
4. Wybrane techniki algorytmiczne:
- zbiory rozłączne (Union-Find).

Etap szkolny realizowany jest w formie testu bez dostępu do komputera. Materiał zadań testowych jest zgodny z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi dla etapu szkolnego. Pytania mogą być dwójakiego typu:

- pytania wielokrotnego wyboru (w pytaniu podane jest kilka możliwych odpowiedzi, zaznaczyć wszystkie poprawne);
- pytania krótkiej odpowiedzi (odповідzią jest liczba, wartość logiczna lub napis).

Niektóre pytania dotyczyć będą analizy algorytmów prezentowanych w różnej postaci:

- pseudokod;
- lista kroków;
- schemat blokowy;
- kod w C++ i w Pythonie (w takich pytaniach podany będzie równoważny kod dla obu języków).

Etap powiatowy realizowany jest w formie testu. Uczniowie mają dostęp do komputera z dostępem do internetowego środowiska uruchomieniowego języków C++ i Python; gdzie mogą testować i uruchamiać swoje programy (np. onlinegdb). Format pytań jak na etapie szkolnym, jednak niektóre zadania mogą wymagać obliczenia odpowiedzi za pomocą komputera.

Etap wojewódzki realizowany jest w formie zadań programistycznych i algorytmicznych rozwiązywanych w systemie typu online judge. Uczniowie mają dostęp do komputera z systemem Linux ze skonfigurowanymi narzędziami do pracy z kodem:

- interpreter Pythona i kompilator C++;
- dostęp do terminala;
- edytory tekstu wraz z podstawowym kolorowaniem składni C++ i Pythona;
- podstawowe narzędzia programistyczne (np. IDE lub debugery).

Uczniowie mają dostęp do dokumentacji języka C++ i Python oraz dokumentacji ich biblioteki standardowej w formie offline. Dostęp do internetu jest zablokowany. Uczniowie rozwiązują zadania programistyczne i algorytmiczne, komunikując się z systemem sprawdzającym przez sieć lokalną. System na bieżąco sprawdza i komunikuje im wyniki ich pracy. Ocena programu zależy od poprawności i efektywności algorytmu i implementacji i jest sumą punktów uzyskanych na zbiorze wcześniej przygotowanych testów. Szczegóły systemu, wersji interpreterów i kompilatorów, flagi kompilacji i uruchomieniowe oraz informacje o środowisku dostępnym zawodnikom zostaną podane nie później niż 21 dni przed terminem etapu wojewódzkiego.

Literatura:

1. Grębosz J., *Opus magnum C++11. Programowanie w języku C++*, Helion, Gliwice 2017.
2. Sysło M. M., *Piramidy, szyszki i inne konstrukcje algorytmiczne*, Helion, 2015.
3. Tomaszewicz J., *Zaprzyjaźnij się z algorytmami - przewodnik dla początkujących i średniozaawansowanych*, PWN, 2016.

Inne źródła:

Zanurkuj w Pythonie - Wikibooks; biblioteka wolnych podręczników

http://pl.wikibooks.org/wiki/Zanurkuj_w_Pythonie

Zbiór zadań i bank zadań na stronie konkursu LOGIA <http://logia.oeiizk.waw.pl>

Archiwum Zadań Konkursowych Olimpiady Informatycznej Juniorów

Dolnośląski Konkurs Biologiczny zDolny Ślqzak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie u uczniów zainteresowań biologicznych oraz pogłębianie ich wiedzy i umiejętności przedmiotowych a w szczególności:
 - obserwacji, opisywania i analizowania różnorodności budowy i funkcji organizmów oraz środowisk ich życia;
 - dostrzegania, wyjaśniania i interpretowania zjawisk oraz procesów biologicznych;
 - analizowania zależności i związków przyczynowo - skutkowych zachodzących w świecie przyrody ożywionej;
 - rozwiązywania problemów z wykorzystaniem zintegrowanej wiedzy przyrodniczej oraz wyrażania opinii i sądów;
 - formułowania problemów badawczych i hipotez;
 - planowania, prowadzenia i dokumentowania obserwacji i eksperymentów;
 - analizowania danych i wyników doświadczeń oraz formułowania wniosków;
 - wykorzystania wiedzy naukowej do rozwiązywania problemów życia codziennego;
 - korzystania z tekstów źródłowych.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy;
- wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku;
- przedstawia i wyjaśnia zależności między organizmem a środowiskiem;
- wykazuje, że różnorodność biologiczna jest wynikiem procesów ewolucyjnych;
- określa problem badawczy, formułuje hipotezy, planuje i przeprowadza oraz dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne;
- określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą;
- analizuje wyniki i formułuje wnioski;
- przeprowadza obserwacje mikroskopowe i makroskopowe preparatów świeżych i trwałych;
- wykorzystuje różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji;
- odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne i liczbowe;
- posługuje się podstawową terminologią biologiczną;
- interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski;
- przedstawia opinie i argumenty związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi;
- analizuje związek między własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej;

- uzasadnia znaczenie krwiodawstwa i transplantacji narządów;
- prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
- uzasadnia konieczność ochrony przyrody;
- opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny

- I. Organizacja i chemizm życia.
 1. Hierarchiczna organizacja budowy organizmów.
 2. Obserwacje mikroskopowe komórki-podstawowe elementy i ich funkcja.
 3. Porównanie budowy komórki bakterii, roślin i zwierząt, cechy umożliwiające ich rozróżnienie.
 4. Czynności życiowe organizmów.
 5. Istota fotosyntezy.
 6. Oddychanie tlenowe i fermentacja jako sposoby uwalniania energii potrzebnej do życia.
- II. Różnorodność życia.
 1. Klasyfikacja organizmów.
 2. Wirusy – bezkomórkowe formy materii.
 3. Bakterie – organizmy jednokomórkowe.
 4. Różnorodność i jedność roślin: mchy; paprociowe; nagonasienne; okrytonasienne
 6. Grzyby – organizmy cudzożywne.
 7. Różnorodność i jedność świata zwierząt: płazińce, nicienie, pierścienice, stawonogi, mięczaki, ryby kostnoszkieletowe, płazy bezogonowe i ogoniaste, gady, ptaki, ssaki łożyskowe.
 8. Tkanki zwierzęce na przykładzie organizmu człowieka.
- III. Organizm człowieka.
 1. Skóra.
 2. Układ ruchu.
 3. Układ pokarmowy i odżywianie się.
 4. Układ krążenia.
 5. Układ odpornościowy
 6. Układ oddechowy.
 7. Układ moczowy i wydalanie.
 8. Układ nerwowy.
 9. Narządy zmysłów.
 10. Układ dokrewny.
 11. Rozmnażanie i rozwój.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego; a ponadto:

- IV. Homeostaza.
- V. Genetyka.

Etap wojewódzki

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego; a ponadto:

- VI. Ewolucja życia.
- VII. Ekologia i ochrona środowiska.
- VIII. Zagrożenia różnorodności biologicznej.

Literatura:

1. Podręczniki do biologii dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN.
2. Cain Michael L., Urry Lisa A., Wasserman Steven A., *Biologia Campbella*, Dom Wydawniczy REBIS, 2023.

3. Hillis D. M., Heller H. C., Hacker S. D., Hall D. W., Laskowski M. J., Sadava D., *Biologia wokół nas*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2025.
4. Klimaszewski K., *Fauna Polski. Płazy i gady*, Multico Oficyna Wydawnicza, 2026.
5. Przybyłowicz A., Przybyłowicz Ł., *Ilustrowana encyklopedia roślin Polski. Atlas*, Wydawnictwo Fenix, 2025
6. Solomon E. P., Berg L. R., Martin D. W., *Biologia VILLEE*, Multico Oficyna Wydawnicza, 2007.

Źródła Internetowe:

Biologia - <https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>

Dolnośląski Konkurs Chemiczny zDolny Ślqzak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu:

- rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem, pogłębianie ich wiedzy chemicznej, a szczególnie doskonalenie umiejętności:
- obserwacji i wyjaśniania przebiegu zjawisk i procesów chemicznych, dostrzegania czynników wpływających na przebieg reakcji chemicznych;
- określania właściwości substancji spotykanych w życiu codziennym w powiązaniu z ich zastosowaniem i wpływem na środowisko;
- odczytywania informacji z różnych źródeł, analizowania ich i przetwarzania;
- dostrzegania użyteczności wiedzy chemicznej w życiu codziennym dla dbałości o własne zdrowie i ochronę środowiska przyrodniczego;
- stosowania zintegrowanej wiedzy przyrodniczej i umiejętności do: formułowania problemów badawczych i hipotez, planowania, przeprowadzenia i dokumentowania obserwacji i pomiarów z doświadczeń i eksperymentów, analizowania i interpretowania danych uzyskanych w wyniku eksperymentu, opracowania wyników oraz przedstawienie ich w różnorodnej, czytelnej formie, formułowania wniosków, uogólnień na podstawie dostrzeżonych zależności.

Wymagania ogólne

I. Pozyskiwanie, przetwarzanie i tworzenie informacji. Uczeń:

- pozyskuje i przetwarza informacje z różnorodnych źródeł z wykorzystaniem technik informacyjno-komunikacyjnych;
- zna pojęcia, zjawiska, procesy, nazwy i wzory chemiczne związane z wymaganym zakresem treści;
- poprawnie posługuje się podstawową terminologią chemiczną.

II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. Uczeń:

- opisuje właściwości substancji;
- wyjaśnia przebieg procesów chemicznych;
- wskazuje związek właściwości różnorodnych substancji z ich zastosowaniami i ich wpływ na środowisko naturalne;
- wykonuje obliczenia dotyczące praw chemicznych;
- formułuje i proponuje rozwiązanie problemów badawczych.

III. Opanowanie czynności praktycznych (etap wojewódzki – część doświadczalna). Uczeń:

- stosuje się do regulaminu BHP;
- bezpiecznie posługuje się sprzętem laboratoryjnym;
- potrafi w bezpieczny sposób wykorzystać podstawowe odczynniki chemiczne;
- projektuje i przeprowadza eksperymenty;
- przeprowadza doświadczenia chemiczne według instrukcji;

- wyniki doświadczeń i eksperymentów rejestruje w różnej formie, formułuje obserwacje, zapisuje równania reakcji chemicznych i wyciąga wnioski;
- wyjaśnia zjawiska stosując poprawną terminologię i prezentuje informacje chemiczne przy pomocy różnych metod: opisów, równań, wykresów, diagramów i schematów.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Treści z zakresu podstawy programowej przedmiotu przyroda (szkoła podstawowa).
2. Podstawowe szkło i sprzęt laboratoryjny (nazewnictwo i zastosowanie).
3. Zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej, znajomość piktogramów.
4. Właściwości substancji będących głównymi składnikami stosowanych na co dzień produktów.
5. Obliczenia z wykorzystaniem pojęć: masa, gęstość, objętość.
6. Zjawisko fizyczne a reakcja chemiczna.
7. Mieszaniny substancji i sposoby ich rozdzielenia (bez destylacji i chromatografii).
8. Rozróżnianie pojęć i podanie przykładów: pierwiastków chemicznych, związków chemicznych i mieszanin.
9. Rodzaje mieszanin.
10. Metale i ich stopy oraz niemetale.
11. Tlen, wodór, azot – właściwości i zastosowanie.
12. Tlenek węgla(IV) – właściwości, zastosowanie i rola w przyrodzie.
13. Gazy szlachetne.
14. Para wodna, zjawiska higroskopijności i kondensacji.
15. Powietrze jako mieszanina jednorodna gazów.
16. Zanieczyszczenia powietrza – źródła naturalne i antropogeniczne.
17. Procesy egzoenergetyczne i endoenergetyczne.
18. Reakcje syntezy, analizy i wymiany.
19. Stany skupienia materii. Skale temperatury ($^{\circ}\text{C}$, K, F) i ciśnienia (Pa, atm, bar, mmHg) – przeliczanie jednostek.
20. Atom: definicja i budowa.
21. Masa atomowa i cząsteczkowa.
22. Budowa atomów i rozmieszczenie elektronów na powłokach. Liczba atomowa i liczba masowa.
23. Izotopy: definicja, przykłady, podział na naturalne i sztuczne.
24. Jednostka masy atomowej (uściślenie definicji z uwzględnieniem znajomości terminu *izotop*).
25. Układ okresowy pierwiastków chemicznych. Zależność między budową atomu pierwiastka a jego położeniem w układzie okresowym, charakter chemiczny pierwiastków grup 1-2 oraz 13-18, odczytywanie z układu okresowego podstawowych informacji o pierwiastkach.
26. Elektryczność a rodzaj wiązania chemicznego.
27. Rodzaje wiązań chemicznych – wzory sumaryczne, strukturalne i elektronowe.
28. Znaczenie wartościowości przy ustalaniu wzorów związków chemicznych, w szczególności dla pierwiastków grup 1-2, 13-17.
29. Jony: rodzaje, powstawanie i przykłady.
30. Zapis jonowy reakcji chemicznych.
31. Prawo stałości składu związku chemicznego i prawo zachowania masy.
32. Równania reakcji chemicznych.
33. Stechiometria i obliczenia stechiometryczne.
34. Woda – właściwości i rola w przyrodzie. Zanieczyszczenia wód. Woda jako rozpuszczalnik.
35. Rozpuszczalność substancji w wodzie i czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji w wodzie.
36. Rodzaje roztworów. Stężenie procentowe. Zwiększanie i zmniejszanie stężenia roztworów.
37. Elektrolity i nieelektrolity.
38. Tlenki – budowa, rodzaje, otrzymywanie i właściwości.
39. Budowa, otrzymywanie i właściwości najważniejszych kwasów beztlenowych i tlenowych. Ich dysocjacja jonowa. Kwaśne opady.
40. Budowa, otrzymywanie i właściwości wodorotlenków. Ich dysocjacja jonowa.

41. Odczyn roztworów. Skala pH. Doświadczalne rozróżnianie roztworów kwasów i wodorotlenków za pomocą wskaźników.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Wzory, nazwy soli i ich dysocjacja jonowa.
2. Reakcje otrzymywania soli.
3. Zastosowanie soli.
4. Obieg tlenu i węgla w przyrodzie.
5. Przewodnictwo cieplne i elektryczne metali.
6. Wpływ różnych czynników na metale, zjawisko korozji.
7. Wpływ czynników na szybkość reakcji chemicznych, katalizatory.
8. Obliczenia w oparciu o równania biegnące niestechiometrycznie.
9. Reakcje strąceniowe.
10. Projektowanie doświadczenia pozwalającego otrzymywać substancje trudno rozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych (zapis równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej, przewidywanie na podstawie tablicy rozpuszczalności soli i wodorotlenków wyniku reakcji strąceniowej).
11. Właściwości i zastosowania tlenku krzemu(IV).
12. Źródła, właściwości związków chemicznych i wpływ na środowisko przyrodnicze tlenku węgla(II), tlenku azotu(II), tlenku azotu(IV), freonów.
13. Przyczyny i skutki spadku stężenia ozonu w stratosferze ziemskiej.
14. Mieszanina piorunująca.
15. Źródła zanieczyszczeń wód i metody oczyszczania wód.

Etap wojewódzki (część teoretyczna i doświadczalna)

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Destylacja i chromatografia jako przykłady metod rozdzielania mieszanin.
2. Reakcje utleniania – redukcji. Identyfikacja utleniacza i reduktora. Dobieranie współczynników metodą bilansu elektronowego albo bilansu jonowo-elektronowego.
3. Średnia masa atomowa pierwiastka chemicznego oraz zawartość procentowa izotopów w pierwiastku chemicznym.
4. Zjawisko promieniotwórczości i rodzaje promieniowania. Promieniotwórczość naturalna i sztuczna. Okres półtrwania. Przemiany promieniotwórcze.
5. Wiązanie koordynacyjne i metaliczne.
6. Zjawisko asocjacji.
7. Mol – obliczenia z wykorzystaniem pojęcia mola. Objętość molowa gazów. Stężenie molowe.
8. Mieszanie roztworów.
9. Moc elektrolitów ze względu na stopień i stałą dysocjacji.
10. Stopniowa dysocjacja słabych elektrolitów.
11. Amfoteryczność.
12. Obliczenia związane ze stopniem, stałą dysocjacji i pH roztworu.
13. Amoniak, zasada amonowa i sole amonowe.
14. Wodorosole i hydroksosole.
15. Hydraty.
16. Ustalanie wzoru empirycznego i rzeczywistego związku chemicznego.
17. Hydroliza soli.
18. Podstawy elektrochemii.
19. Naturalne źródła węglowodorów.
20. Alkany – budowa i właściwości.
21. Alkeny i alkiny – budowa i właściwości.
22. Izomeria węglowodorów nasyconych i nienasyconych oraz ich pochodnych.
23. Reakcje substytucji, addycji i eliminacji.
24. Odróżnianie węglowodorów nasyconych od nienasyconych.

25. Alkohole mono- i polihydroksylowe – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, zastosowanie.
26. Kwasy karboksylowe – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, zastosowanie.
27. Kwasy tłuszczowe – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, zastosowanie.
28. Sole kwasów karboksylowych – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, otrzymywanie, zastosowanie.
29. Estry – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, otrzymywanie, zastosowanie.
30. Aminy i aminokwasy – budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, zastosowanie.
31. Wzory półstrukturalne związków organicznych.
32. Nazewnictwo węglowodorów rozgałęzionych oraz ich pochodnych.
33. Substancje o znaczeniu biologicznym. Tłuszcze - budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, otrzymywanie, zastosowanie. Białka: skład, identyfikacja, właściwości, zastosowanie. Cukry proste, dwucukry, cukry złożone - budowa, nazewnictwo, identyfikacja, właściwości, otrzymywanie, zastosowanie.
34. Polimeryzacja. Zastosowanie polimerów.
35. Produkty destylacji ropy naftowej oraz przeróbki węgla kamiennego i ich zastosowania.

Etap wojewódzki (część doświadczalna – informacje techniczne)

Uczniom zapewnione są jednorazowe fartuchy ochronne; okulary ochronne i lateksowe rękawiczki ochronne (wyjątkowo; w przypadku uczulenia na lateks – nitrylowe). Dostępne będą również kalkulatory proste. Każdy uczestnik powinien posiadać długopis w kolorze niebieskim lub czarnym.

Wstęp do pracowni możliwy jest wyłącznie w pełnym (zakrytym) obuwiu na płaskiej podeszwie. Zalecane jest noszenie wygodnych bawełnianych ubrań. Włosy muszą być związane/upięte w odpowiedni sposób niestwarzający zagrożenia. Korzystanie z soczewek kontaktowych jest niewskazane – jeśli uczeń ma wadę wzroku należy używać okularów korekcyjnych.

Do przeprowadzania doświadczeń należy używać niewielkich ilości odczynników w odpowiednich proporcjach. Przy identyfikacji substancji należy każdorazowo podzielić analizowaną próbkę na mniejsze porcje. Bezwzględnie zabrania się wprowadzać jakiekolwiek substancje do oznaczonych wzorem butelek i pojemników. Doświadczenia wykonywać należy jedynie w czystych probówkach/zlewkach. Bagietek/tyżeczek należy używać tylko do jednej substancji. Jeśli istnieje taka potrzeba; bagietkę/tyżkę należy przemyć wodą demineralizowaną (z tryskawki); osuszyć ręcznikiem papierowym i dopiero użyć ponownie.

Przed opuszczeniem pracowni należy pozostawić stanowisko pracy w stanie odpowiadającym zaleceniom Komisji oraz dokładnie umyć ręce.

Literatura:

1. Podręczniki do przyrody i chemii dla szkoły podstawowej dopuszczone do użytku przez MEN.
2. Zbiory zadań dla klas 7 i 8 szkoły podstawowej.
3. *Encyklopedia szkolna. Chemia*; GREG.
4. *Wybrane wzory i stałe fizykochemiczne na egzamin maturalny z biologii, chemii i fizyki*, red. Ł. Banasiak, CKE, 2023.
5. Gumkowska A., *Laboratorium w szufladzie. Chemia*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
6. Pazdro K., Koszmider M., *Chemia w szkole podstawowej 900 zadań – od łatwych do trudnych*, Oficyna Edukacyjna K. Pazdro, 2017.

Dolnośląski Konkurs Geograficzny ***zDolny Ślązak***

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślązak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym; dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>; ale również wykraczają poza nie; zgodnie z opisem i zakresem; wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach; pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia; w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności; które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej; przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje; że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu

Celem konkursu jest rozbudzanie zainteresowań geograficznych uczniów; pogłębianie ich wiedzy i umiejętności przedmiotowych oraz ponadprzedmiotowych, a w szczególności:

- budzenie zainteresowania uczniów problematyką związaną z warunkami życia i gospodarowania człowiekiem w środowisku przyrodniczym, w skali globalnej oraz regionalnej;
- rozwijanie umiejętności dostrzegania prawidłowości zachodzących w środowisku przyrodniczym oraz wyjaśniania zależności i związków przyczynowo-skutkowych w zakresie relacji człowiek – środowisko;
- kształcenie umiejętności analizowania oraz krytycznej oceny wpływu gospodarczej działalności człowieka na środowisko przyrodnicze (w różnych skalach przestrzennych), a także wskazywania sposobów jego ochrony;
- doskonalenie umiejętności lokalizowania miejsc na powierzchni Ziemi; czytania i porównywania treści map tematycznych oraz orientacji w przestrzeni geograficznej;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł tekstowych i graficznych (np. map, wykresów i diagramów, tabel, zestawień statystycznych, ilustracji, prostych schematów graficznych, zdjęć, w tym zobrażeń satelitarnych i lotniczych) oraz analizowania, interpretowania i przetwarzania zawartych w nich informacji;
- rozwijanie umiejętności prezentowania informacji geograficznych różnymi metodami;
- wdrażanie do prawidłowego posługiwania się terminologią geograficzną;
- rozpoznawanie; wspieranie i promocja młodzieży uzdolnionej oraz zainteresowanej geografią;
- popularyzowanie wiedzy geograficznej;
- wdrażanie uczniów do samokształcenia i poszerzania swojej wiedzy.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- zna fakty; pojęcia; zjawiska; procesy; nazwy geograficzne związane z wymaganym zakresem treści;
- poprawnie posługuje się podstawową terminologią geograficzną;
- wykazuje się orientacją w przestrzeni geograficznej w różnych skalach przestrzennych: lokalizuje miejsca na powierzchni Ziemi i na mapach (w tym mapach konturowych), orientuje się w ich wzajemnym położeniu, czyta i porównuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, topograficznych i turystycznych;
- dostrzega i objaśnia prawidłowości zachodzące w środowisku przyrodniczym;
- opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie warunków życia i gospodarowania człowiekiem w środowisku przyrodniczym, w skali globalnej i regionalnej;
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w zakresie relacji człowiek – środowisko;

- analizuje oraz krytycznie ocenia wpływ gospodarczej i społecznej działalności człowieka na środowisko przyrodnicze (w różnych skalach przestrzennych: lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej);
- wskazuje sposoby ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwiązywania problemów społeczno-politycznych, w poczuciu odpowiedzialności za obecne i przyszłe środowisko życia;
- dostrzega i szanuje odmienne systemy wartości oraz sposoby życia innych narodów;
- interesuje się własnym regionem, jego środowiskiem przyrodniczym i dziedzictwem kulturowym;
- wykorzystuje wiedzę i umiejętności geograficzne do identyfikowania i rozwiązywania problemów w życiu codziennym, w sytuacjach typowych i nowych;
- korzysta ze zrozumieniem z różnych źródeł informacji - tekstowych i graficznych (np. planów i map, wykresów i diagramów, tabel i zestawień statystycznych, ilustracji i prostych schematów graficznych, filmów i fotografii, w tym zobrażeń satelitarnych i lotniczych);
- wyszukuje, porównuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje z różnych źródeł oraz formułuje wnioski na ich podstawie,
- prezentuje informacje geograficzne przy pomocy różnych metod, w tym wykresów, diagramów, schematów i prostych szkiców.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny:

1. Treści geograficzne z zakresu podstawy programowej przedmiotu przyroda (klasa 4 szkoły podstawowej).
2. Mapa Polski: ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna, skala mapy, znaki kartograficzne na mapie, treść mapy.
3. Krajobrazy Polski: wysokogórski, wyżynny, nizinny, pojezierny, nadmorski, wielkomiejski, miejsko-przemysłowy, rolniczy.
4. Lądy i oceany na Ziemi: rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne.
5. Krajobrazy świata: wilgotne lasy równikowe, lasy strefy umiarkowanej, sawanny, stepy, pustynie gorące, pustynie lodowe, tajga, tundra, krajobraz śródziemnomorski, krajobraz wysokogórski. Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie.
6. Ziemia w Układzie Słonecznym, ruch obrotowy i obiegowy Ziemi, następstwa ruchów Ziemi.
7. Współrzędne geograficzne.

Etap powiatowy:

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Geografia Europy, położenie i granice kontynentu, podział polityczny, główne cechy środowiska przyrodniczego, wybrane zagadnienia społeczno-gospodarcze.
2. Sąsiedzi Polski.
3. Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy.
4. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy.
5. Relacje między elementami środowiska geograficznego na przykładzie wybranych obszarów Polski.
6. Dolny Śląsk – mój region: cechy środowiska przyrodniczego, charakterystyka społeczno-gospodarcza, walory turystyczne.

Etap finałowy:

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji.
2. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki.
3. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej.
4. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii.
5. Geografia obszarów okołobiegunowych.
6. Elementy geografii turystyki. Najważniejsze regiony turystyczne oraz atrakcje turystyczno-krajoznawcze świata (w tym Polski).
7. Aktualne problemy ekologiczne, społeczno-gospodarcze i polityczne współczesnego świata.

Literatura i materiały źródłowe:

1. Podręczniki do przyrody i geografii dla szkoły podstawowej dopuszczone do użytku przez MEN (wraz z obudową multimedialną).
2. *Atlas Polska, kontynenty, świat. Atlas geograficzny dla uczniów klas 5-8*, Nowa Era, Nowa edycja 2023-2025.
3. *Atlas geograficzny. Szkoła podstawowa, klasy 5-8*, Wyd. Demart, 2025/2026.
4. Czasopismo „Wiedza i Życie”, roczniki 2025 i 2026 (etap powiatowy i wojewódzki).
5. *Encyklopedyczny słownik szkolny. Geografia*, praca zbiorowa, Wydawnictwo Europa.
6. *Geografia. Encyklopedia szkolna PWN*, red. J. Puskarz, Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2025. Główny Urząd Statystyczny*, Warszawa 2025.
8. *Słownik szkolny. Terminy geograficzne*, Jan Flis, WSiP.
9. *Tablice geograficzne*, GREG, Kraków 2026.
10. Czerwiński J., *Dolny Śląsk przewodnik*, Eko Graf, wyd. II, Wrocław 2013.
11. Hamblyn R., *Wielka Księga Chmur*, RM, Warszawa 2010.
12. Jabłoński R., Jaworski J., *Dolny Śląsk i Śląsk Opolski - atlas samochodowy*, Eko Graf, Wrocław 2004 (mapy tematyczne).
13. Ulrich-Kornacka M., *Dolny Śląsk. 10 najpiękniejszych wycieczek*, VIA NOVA, Wrocław 2015.

Źródła internetowe:

<https://new.stat.gov.pl/>
<https://zpe.gov.pl/ksztalcenie-ogolne/szkola-podstawowa>
www.geografia24.pl (zagadnienia dla szkoły podstawowej)
<https://dolnyslask.travel/>
<https://www.projektpulsar.pl/wiedzaizycie/> (sekcja #sygnały z lat 2025, 2026).

Dolnośląski Konkurs Języka Angielskiego zDolny Ślqzak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu

Celem konkursów językowych jest rozbudzanie zainteresowań lingwistycznych, motywowanie poprzez satysfakcję ze skutecznej komunikacji w języku obcym oraz pogłębianie i rozszerzanie wiedzy przedmiotowej i umiejętności językowych uczniów szkół podstawowych, a w szczególności:

- rozwijanie sprawności komunikacyjnej: swobodnego porozumiewania się i opisywania ludzi, przedmiotów i zjawisk, wyrażania własnych opinii oraz opisywania emocji w języku obcym,
- rozbudzanie zainteresowań kulturowych i językowych w obszarze życia codziennego, sztuki, literatury, geografii i historii państw angielskiego obszaru językowego,
- kształtowanie postawy ciekawości i otwartości wobec innych kultur i wartości jakie utożsamiają, promowanie tolerancji i kontaktów międzynarodowych,
- motywowanie do pogłębiania i wykorzystywania wiedzy o kraju danego obszaru językowego oraz o kraju ojczystym (dzięki odniesieniom i porównaniom),
- rozwijanie umiejętności organizowania i prezentowania wypowiedzi pisemnej przy wykorzystaniu różnych źródeł,
- zachęcanie do samokształcenia i samooceny,
- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości językowe.

Etap szkolny

Zakres wiedzy i umiejętności opiera się na treściach wynikających z obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym w zakresie języka obcego nowożytnego i jest zgodny z wymaganiami biegłości językowej na poziomach A2/B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania dotyczące zasobu środków językowych, w tym leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych, umożliwiających skuteczne rozumienie i komunikację w zakresie następujących tematów:

- człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania),
- miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe),
- edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne),
- praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy),
- życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, problemy),
- żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne),
- zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług),

- podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie),
- kultura (np. twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media),
- sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu),
- zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie),
- nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych),
- świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, ochrona środowiska naturalnego).

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach:

- rozumienie poleceń dotyczących czynności dnia codziennego w domu, w szkole/klasie itp.,
- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego adresowanych do ucznia,
- rozumienie ogólnego sensu tekstów (np. listów, e-maili, SMS-ów, napisów, broszur, ulotek, jadłospisów, ogłoszeń, rozkładów jazdy, historyjek obrazkowych z tekstem, artykułów, tekstów narracyjnych, recenzji, wywiadów, wpisów na forach i blogach, tekstów literackich),
- wyszukiwanie informacji szczegółowych w tekście,
- rozumienie intencji nadawcy/odbiorcy tekstu (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie),
- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole).
- rozpoznawanie rodzajów tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa).

Wymagania dotyczące wiedzy o krajach anglojęzycznych (Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Kanada, Australia, Nowa Zelandia, Irlandia):

- kontury, podziały administracyjne, stolice i najważniejsze miasta, symbole i flagi
- położenie na mapie świata i Europy, charakterystyczne elementy geografii, np. rzeki, morza, góry, parki narodowe, krainy geograficzne itp.,
- najważniejsze zabytki,
- waluty,
- charakterystyczne marki i produkty,
- ważne postacie historyczne: władcy, wynalazcy, odkrywcy, naukowcy.

Przed przystąpieniem do etapu szkolnego należy zapoznać się z literaturą i innymi źródłami podanymi poniżej.

Literatura i inne źródła:

Etap szkolny

Podręczniki do nauki języka angielskiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, zatwierdzone przez MEN.

<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/magazine-zone/wales>

<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/magazine-zone/england>

<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/magazine-zone/scotland>

<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/study-break/magazine-zone/northern-ireland>

Język angielski. Podstawy wiedzy o krajach anglojęzycznych część 1

<https://www.youtube.com/watch?v=DEmHUIg1RH4>

Język angielski. Podstawy wiedzy o krajach anglojęzycznych część 2

<https://www.youtube.com/watch?v=821p8pm6Z9Y>

Etap powiatowy

Treści i wymagania etapu szkolnego, a ponadto wybrane elementy biegłości językowej na poziomie B1+/B2 wg Europejskiego Systemu Opisu Biegłości Językowej (ESOKJ):

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach, w tym stosowanie strategii komunikacyjnych:

- wnioskowanie i porządkowanie przedstawianych wydarzeń w kolejności chronologicznej,
- poprawne domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, ogólne rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty,
- przekazywanie informacji zawartych w materiałach wizualnych,
- przekazywanie w języku obcym informacji sformułowanych w języku polskim.

Wymagania dotyczące wiedzy o krajach anglojęzycznych – rozszerzenie zagadnień etapu szkolnego o następujące tematy:

- najważniejsze wydarzenia w historii,
- znane postacie ze świata polityki, sportu, nauki, literatury, rozrywki,
- wydarzenia kulturalne, np. festiwale, święta, parady,
- popularne tradycje i obyczaje, w tym związane z tradycjami kulinarnymi,
- podobieństwa i różnice pomiędzy krajami anglojęzycznymi i Polską.

Przed przystąpieniem do etapu powiatowego należy zapoznać się z literaturą i innymi podanymi poniżej źródłami oraz z filmem *How the food you eat affects your brain* - Mia Nacamulli - <https://www.youtube.com/watch?v=xyQY8a-ng6g>

Arkusze konkursowe na etapie powiatowym zawiera komponent sprawdzający umiejętność czytania ze zrozumieniem oraz znajomość gramatyki i leksyki na poziomie B1+/B2, a także znajomość treści wyznaczonego filmu. **W zadaniach otwartych w komponencie gramatyczno-leksykalnym wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna.**

Literatura i inne źródła:

Etap powiatowy

Pozycje do etapu szkolnego.

Podręczniki do nauki języka angielskiego dla szkół ponadpodstawowych w wybranych zakresach, w szczególności w odniesieniu do treści realioznawczych oraz zagadnień/kompetencji odpowiednich dla poziomu biegłości B2 wg ESOKJ.

<https://www.natgeokids.com/uk/discover/geography/countries/usa-facts/>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/australia-facts.html>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/canada-facts-for-kids.html>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/ireland-for-kids.html>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/new-zealand-facts.html>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/uk-facts.html>

<https://www.kids-world-travel-guide.com/usa-facts.html>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/australia>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/canada>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/ireland>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/new-zealand>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/united-kingdom>

<https://kids.nationalgeographic.com/geography/countries/article/united-states>

Film: *How the food you eat affects your brain* - Mia Nacamulli -

<https://www.youtube.com/watch?v=xyQY8a-ng6g>

Etap wojewódzki

Treści i wymagania etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

- umiejętności z zakresu słuchania i czytania ze zrozumieniem oraz pisania, zgodne z wymaganiami biegłości językowej na poziomie B2+/C1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ),

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu słuchanego:

- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego,
- rozumienie ogólnego sensu tekstu na znany/bliski temat, np. rodzina, szkoła itp.,
- rozumienie głównego sensu zawartego w krótkich komunikatach i ogłoszeniach,
- rozumienie intencji rozmówców (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie),
- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu),
- wyszukiwanie informacji szczegółowych w tekście.

Wymagania dotyczące pisania:

- opisywanie ludzi, zwierząt, przedmiotów, miejsc i zjawisk,
- opisywanie czynności, doświadczeń i wydarzeń dnia codziennego z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości,
- udzielanie podstawowych informacji na swój temat, w tym wypełnianie prostych formularzy,
- konstruowanie tekstu na znane/bliskie tematy, np. związane z zainteresowaniami,
- pisanie krótkich listów, e-maili (styl nieoficjalny/korespondencja prywatna),
- wyrażanie podziękowań i pozdrowień,
- przedstawianie własnych upodobań i uczuć,
- przedstawianie intencji, marzeń, nadziei i planów na przyszłość,
- wyrażanie i uzasadnianie swoich opinii, przedstawianie opinii innych osób,
- umiejętność ostrzegania, nakazywania, zakazywania, instruowania,
- przyjmowanie i odrzucanie propozycji,
- prośenie o radę i jej udzielanie,
- wyrażanie prośby oraz zgody lub odmowy spełnienia prośby,
- stosowanie zwrotów i form grzecznościowych.

Wymagania dotyczące czytania:

Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, tekst literacki):

- określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu,
- określa intencje nadawcy/autora tekstu,
- znajduje w tekście określone informacje,
- rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu,
- układa informacje w określonym porządku,
- rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

Przed przystąpieniem do etapu wojewódzkiego należy zapoznać się z literaturą i innymi podanymi poniżej źródłami oraz przeczytać lekturę Frances Hodgson Burnett, *The Secret Garden*. <https://www.youtube.com/watch?v=lclue5ny6ik>.

Etap wojewódzki konkursu języka angielskiego ma formę pisemną. Arkusz konkursowy zawiera komponent sprawdzający umiejętność czytania i słuchania ze zrozumieniem na poziomie C1 oraz umiejętność pisania, znajomość gramatyki i leksyki na poziomie B2+, a także znajomość treści wyznaczonej lektury. **W zadaniach otwartych wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna.**

Wypowiedź pisemna będzie oceniana zgodnie z zasadami oceniania tego typu zadań na egzaminie ósmoklasisty (<https://cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/informatory>). Uczestnik etapu wojewódzkiego

powinien wykazać się wiedzą wykraczającą poza merytoryczny zakres podstawy programowej dla szkoły podstawowej i posiadać umiejętności językowe na poziomie B2+/C1 (wg skali ESOKJ).

Wyznacznikiem standardu poprawności językowej na każdym etapie konkursu są słowniki:

<https://dictionary.cambridge.org/>,

<https://www.collinsdictionary.com/>,

<https://www.merriam-webster.com/>,

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.

Literatura i inne źródła:

Etap wojewódzki

Pozycje do etapu szkolnego i powiatowego.

<https://www.e-angielski.com/historia-kultura-anglii>

Australia The Ultimate Travel Guide | Best Places to Visit | Top Attractions

<https://www.youtube.com/watch?v=GTRQsa3jpXU>

10 Best Places to Visit in Australia - Travel Video https://www.youtube.com/watch?v=PdVLk_dPmtc

10 Best Places to Visit in New Zealand

<https://www.youtube.com/watch?v=EdKDIph5IaM>

New Zealand: The Ultimate Travel Guide by TourRadar 5/5

https://www.youtube.com/watch?v=_eMAXOp2PvA

Canada: The Ultimate Travel Guide by TourRadar 4/5

<https://www.youtube.com/watch?v=RUMAUl65gU>

10 Best Places to Visit in Canada - Travel Video

https://www.youtube.com/watch?v=BHdIQy00_p4

25 Best Places to Visit in the USA - Travel Video

<https://www.youtube.com/watch?v=b7FNvq11CEw>

10 Best Places to Visit in England - Travel Video

<https://www.youtube.com/watch?v=wSHXd-K-jlk>

Lektura: Frances Hodgson Burnett, *The Secret Garden*.

<https://www.youtube.com/watch?v=lclue5ny6ik>

Dolnośląski Konkurs Języka Niemieckiego zDolny Ślqzak

Wprowadzenie

W warstwie merytorycznej cele i treści wymagań konkursów przedmiotowych *zDolny Ślqzak* powiązane są z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstaw programowych z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym, dostępnych na stronie: <https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII-1>, ale również wykraczają poza nie, zgodnie z opisem i zakresem, wynikającym z podanej literatury i innych źródeł. W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą również pojawić się treści wykraczające poza te zawarte w wymaganiach, pod warunkiem ich opisanie i wyjaśnienia w zakresie wystarczającym do wykonania zadania. Wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób.

Cele konkursu

Celem konkursów językowych jest rozbudzanie zainteresowań lingwistycznych, motywowanie poprzez satysfakcję ze skutecznej komunikacji w języku obcym oraz pogłębianie i rozszerzanie wiedzy przedmiotowej i umiejętności językowych uczniów szkół podstawowych, a w szczególności:

- rozwijanie sprawności komunikacyjnej: swobodnego porozumiewania się i opisywania ludzi, przedmiotów i zjawisk, wyrażania własnych opinii oraz opisywania emocji w języku obcym,
- rozbudzanie zainteresowań kulturowych i językowych w obszarze życia codziennego, sztuki, literatury, geografii i historii państw niemieckiego obszaru językowego,
- kształtowanie postawy ciekawości i otwartości wobec innych kultur i wartości jakie utożsamiają, promowanie tolerancji i kontaktów międzynarodowych,
- motywowanie do pogłębiania i wykorzystywania wiedzy o kraju danego obszaru językowego oraz o kraju ojczystym (dzięki odniesieniom i porównaniom),
- rozwijanie umiejętności organizowania i prezentowania wypowiedzi pisemnej przy wykorzystaniu różnych źródeł,
- zachęcanie do samokształcenia i samooceny,
- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości językowe.

Etap szkolny

Zakres wiedzy i umiejętności opiera się na treściach wynikających z obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym w zakresie języka obcego nowożytnego i jest zgodny z wymaganiami biegłości językowej na poziomach A1 i A2 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania dotyczące zasobu środków językowych, w tym leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych, umożliwiających skuteczne rozumienie i komunikację w zakresie następujących tematów:

- człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania),
- miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe),
- edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne),
- praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, wybór zawodu),
- życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy),
- żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne),

- zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług),
- podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie),
- kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media),
- sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu),
- zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie),
- nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych),
- świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego),
- życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach:

- rozumienie poleceń dotyczących czynności dnia codziennego w domu, w szkole/klasie itp.,
- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego adresowanych do ucznia,
- rozumienie ogólnego sensu tekstów (np. listów, e-maili, SMS-ów, kartek pocztowych, napisów, broszur, ulotek, jadłospisów, ogłoszeń, rozkładów jazdy, historyjek obrazkowych z tekstem, artykułów, tekstów narracyjnych, recenzji, wywiadów, wpisów na forach i blogach, tekstów literackich),
- wyszukiwanie informacji szczegółowych w tekście,
- rozumienie intencji nadawcy/odbiorcy tekstu (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie),
- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole),
- rozpoznawanie rodzajów tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa).

Wymagania dotyczące wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego

Temat przewodni etapu szkolnego: Republika Federalna Niemiec

Podstawowe informacje dotyczące następujących zakresów:

- kontury, podział administracyjny, stolicy, najważniejsze miasta, symbole i flagi,
- położenie na mapie Europy, charakterystyczne elementy geografii, np. rzeki, morza, góry, wyspy, krainy geograficzne itp.,
- ludność, języki i dialekty,
- najważniejsze zabytki,
- specjały kulinarne,
- popularne tradycje i obyczaje,
- charakterystyczne marki i produkty,
- znane postacie ze świata polityki, sportu, nauki, literatury, rozrywki – w tym laureaci Nagrody Nobla.

Przed przystąpieniem do etapu szkolnego należy zapoznać się z literaturą i innymi źródłami wskazanymi poniżej.

Literatura i inne źródła:

Etap szkolny

Podręczniki do nauki języka niemieckiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, zatwierdzone przez MEN.
Klexikon.de – Deutschland: https://klexikon.zum.de/wiki/Artikelübersicht_Deutschland.

Etap powiatowy

Treści i wymagania etapu szkolnego, a ponadto wybrane elementy biegłości językowej na poziomie B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Biegłości Językowej (ESOKJ).

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach, w tym stosowanie strategii komunikacyjnych:

- wnioskowanie i porządkowanie przedstawianych wydarzeń w kolejności chronologicznej,
- poprawne domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, ogólne rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty,
- przekazywanie informacji zawartych w materiałach wizualnych,
- przekazywanie w języku obcym informacji sformułowanych w języku polskim.

Wymagania dot. wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego:

Temat przewodni etapu powiatowego: Wolny Kraj Bawaria – region partnerski Województwa Dolnośląskiego

Podstawowe informacje dotyczące następujących zakresów:

- kontury, podział administracyjny, stolica, najważniejsze miasta, symbole i flagi,
- położenie na mapie Niemiec i Europy, charakterystyczne elementy geografii, np. rzeki, góry, jeziora,
- ludność, dialekty,
- najważniejsze zabytki i atrakcje turystyczne,
- specjały kulinarne,
- charakterystyczne marki i produkty.

Przed przystąpieniem do etapu powiatowego należy zapoznać się z krótkim filmem oraz literaturą i innymi źródłami wskazanymi poniżej.

Etap powiatowy

Pozycje do etapu szkolnego.

Film: „Landeskunde z PWN – film wideo o jarmarkach bożonarodzeniowych w Niemczech i Austrii”,
<https://www.youtube.com/watch?v=Rsy4kEgjmGM>

podręczniki do nauki języka niemieckiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, zatwierdzone przez MEN,

Klexikon.de – Bayern: <https://klexikon.zum.de/wiki/Bayern>

Klexikon.de – München: <https://klexikon.zum.de/wiki/M%C3%BCnchen>

Klexikon.de – Nürnberg: <https://klexikon.zum.de/wiki/N%C3%BCrnberg>

Dodatkowo proponuje się korzystanie z podręczników do nauki języka niemieckiego dla szkół ponadpodstawowych w wybranych zakresach, w szczególności w odniesieniu do treści realizacyjnych oraz zagadnień/kompetencji odpowiednich dla poziomu biegłości A2+/B1 wg ESOKJ.

Etap wojewódzki

Treści i wymagania etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

- umiejętności z zakresu słuchania ze zrozumieniem, pisania i mówienia, zgodne z wymaganiami biegłości językowej na poziomie A2 i B1 (w przypadku poziomu B1 wybrane elementy) wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ),
- umiejętności z zakresu czytania ze zrozumieniem, zgodne z wymaganiami biegłości językowej na poziomie A2 i B1 (w przypadku poziomu B1 wybrane elementy) wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu słuchanego:

- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego,
- rozumienie ogólnego sensu tekstu na znany/bliski temat, np. rodzina, szkoła itp.,
- rozumienie głównego sensu zawartego w krótkich komunikatach i ogłoszeniach,
- rozumienie intencji rozmówców (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie),

- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu),
- wyszukiwanie informacji szczegółowych w tekście.

Wymagania dotyczące pisania:

- opisywanie ludzi, zwierząt, przedmiotów, miejsc i zjawisk,
- opisywanie czynności, doświadczeń i wydarzeń dnia codziennego z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości,
- udzielanie podstawowych informacji na swój temat, w tym wypełnianie prostych formularzy,
- konstruowanie prostego tekstu na znane/bliskie tematy, np. związane z zainteresowaniami,
- pisanie krótkich listów, e-maili (styl nieoficjalny/korespondencja prywatna),
- wyrażanie podziękowań i pozdrowień (np. na kartce pocztowej),
- przedstawianie własnych upodobań i uczuć,
- przedstawianie intencji, marzeń, nadziei i planów na przyszłość,
- wyrażanie i uzasadnianie swoich opinii, przedstawianie opinii innych osób,
- umiejętność ostrzegania, nakazywania, zakazywania, instruowania,
- przyjmowanie i odrzucanie propozycji,
- prośenie o radę i jej udzielanie,
- wyrażanie prośby oraz zgody lub odmowy spełnienia prośby,
- stosowanie zwrotów i form grzecznościowych.

Wymagania dotyczące czytania:

Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, tekst literacki):

- określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu,
- określa intencje nadawcy/autora tekstu,
- znajduje w tekście określone informacje,
- rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu,
- układa informacje w określonym porządku,
- rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

Wymagania dotyczące wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego:

Temat przewodni etapu wojewódzkiego: Wolny Kraj Bawaria – region partnerski Województwa Dolnośląskiego

- kontury, podział administracyjny, stolica, najważniejsze miasta, symbole i flagi,
- położenie na mapie Niemiec i Europy, charakterystyczne elementy geografii, np. rzeki, góry, jeziora,
- ludność, dialekty,
- najważniejsze zabytki i atrakcje turystyczne,
- specjały kulinarne,
- charakterystyczne marki i produkty,
- popularne tradycje i obyczaje.

Finał konkursu języka niemieckiego ma formę pisemną, polegającą na wypełnieniu arkusza konkursowego, który zawiera komponent sprawdzający umiejętność czytania i słuchania ze zrozumieniem, pisania oraz znajomość bardziej zaawansowanej gramatyki i leksyki, a także znajomość treści wyznaczonej lektury. Uczestnik finału powinien wykazać się wiedzą wykraczającą poza merytoryczny zakres podstawy programowej dla szkoły podstawowej i posiadać umiejętności językowe na poziomie A2+/B1 (wg skali ESOKJ).

Przed przystąpieniem do etapu wojewódzkiego należy przeczytać lekturę oraz zapoznać się z literaturą i innymi źródłami wskazanymi poniżej.

Literatura i inne źródła

Pozycje do etapu szkolnego i powiatowego.

Lektura: „Alarm in der Klima-AG”. Seria: Lektüren für Jugendliche. Autorka: Anne Schieckel.

Wydawnictwo: Hueber Verlag.

Książka jest dostępna:

- w księgarniach internetowych,
- nieodpłatnie w bibliotece internetowej Instytutu Goethego ONLEIHE (<https://www.goethe.de/ins/pl/pl/kul/kul/onl.html>) – należy założyć sobie konto.

Klexikon.de – Bayern: <https://klexikon.zum.de/wiki/Bayern>

Klexikon.de – München: <https://klexikon.zum.de/wiki/M%C3%BCnchen>

Klexikon.de – Nürnberg: <https://klexikon.zum.de/wiki/N%C3%BCrnberg>

Steckbrief des Bundeslandes Bayern – Eine Lerngeschichte der Hamsterkiste:

<https://www.hamsterkiste.de/5000> <https://www.xn--hamsterkiste-lnderseiten-3bc.de/4300>

Organizator konkursów

Dolnośląski Kurator Oświaty
pl. Powstańców Warszawy 1
50-153 Wrocław
www.kuratorium.wroclaw.pl

Realizator konkursów

Wojewódzka Komisja Konkursowa
Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu
ul. Trzebnicka 42-44
50-230 Wrocław
e-mail: zdolnyslazak@kowroc.pl
www.zdolnyslazak.edu.pl